

VARTIOSAAREN OSAYLEISKAAVA

VARTIOSAAREN VIRKISTYS JA MAISEMA

YLEISSUUNNITELMA 24.11.2015

Helsingin kaupunki
Kaupunkisuunnitteluvirasto

©Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto

Teksti: *Niina Strengell*

Valokuvat: *KSV, ellei toisin mainita*

Teemakartat: *Niina Strengell, Heidi Koponen*

Havainnekuvat: *Rosa Aamunkoi, Hertta Ahvenainen,
Jun Yang, selvitykset*

Graafinen suunnittelu ja taitto: *Rosa Aamunkoi*

Pohjakartta: © *Kaupunkimittausosasto*

Kannen kuvat:

näkymäkuva: *Rosa Aamunkoi,*

kuvat: *Hertta Ahvenainen*

JOHDANTO

1. SUUNNITELUALUEEN NYKYTILANTEEN KUVAUS

- 6 Vartiosaaren nykytilanne
- 7 Paikan henki - ainutlaatuinen Vartiosaari
- 8 Kulttuurihistoria
- 13 Kalliolle vai kukkulalle - maisema rakentamisen lähtökohtana

2. VARTIOSAARESTA UUSI KAUPUNGINOSA

- 20 Rakentuva kaupunginosa
- 22 Periaatteet rakentamisen sijoittamisesta maisemaan
- 24 Rakentamisen vaikutus maisemaan ja virkistykseen Vartiosaarella
- 24 Ekologinen saari - monimuotoisuuden ylläpitäminen muuttuvassa ympäristössä

3. VARTIOSAAREN VIRKISTYSALUEET

- 28 Vartiosaaren nykyinen virkistyskäyttö
- 29 Vartiosaari viherrakenteessa
- 30 Vartiosaaresta Itä-Helsingin kulttuuripuiston ydin
- 33 Viheralueista laatua elämään – Vartiosaaren viheralueiden tavoitteet
- 34 Vartiosaaren viheralueverkoston runko ja viheraluehierarkia

- 37 Viherakselit
- 40 Vartiosaaren virkistysalueiden yleissuunnitelma
- 42 Vartiosaaren virkistyspalvelut
- 44 Jalankulun ja pyöräilyn reittiverkosto
- 46 Vartiosaaren katu ympäristöt ja julkiset kaupunkitilat
- 46 Kolme kylää – viheralueet, katu ympäristöt ja julkiset kaupunkitilat rakentamisalueilla

4. RANTAREITTI JA PUUTARHAKULTTUURI

- 50 Rantareitti – kulttuurihistoriallinen miljö
- 50 Rantareittiä pitkin
- 60 Kulttuurihistoriallisen arvon vaaliminen
- 61 Kaupunkiviljelyä ja puutarhaunelmia

5. VARTIOSAARESTA MERELLISEN VIRKISTYKSEN KESKUS

- 64 Saunasta mereen – saunakulttuuri ja uimapaidat
- 64 Veneily
- 67 Ratikalla saaristoon – vesiliikenteen solmukohta Itäiseen saaristoon

6. MATKALLA TULEVAISUUTEEN

- 69 Asukasyhteistyö
- 70 Vartiosaaren väliaikaiskäyttö

- 71 Lähteet

JOHDANTO

Vartiosaaren osayleiskaavatyö aloitettiin vuonna 2011. Kaupunkisuunnittelulautakunta hyväksyi Vartiosaaren osayleiskaavan suunnitteluperiaatteet vuonna 2013 ja osayleiskaavaluonnoksen 2015.

Vartiosaaresta suunnitellaan omaleimainen, monipuolinen ja tiiviisti rakennettu saaristokaupunginosa, jossa on sekä asumista että kaikkia helsinkiläisiä palvelevia virkistys- ja vapaa-ajan toimintoja. Vartiosaareen tulee 5 000–7 000 asukasta. Laajasalon ja Vuosaaren välissä sijaitsevan Vartiosaaren rakentaminen eheyttää kaupunkirakennetta ja avaa uusia joukkoliikenteen, pyöräilyn ja jalankulun yhteyksiä sekä virkistysreittejä Itä-Helsinkiin.

Vartiosaaren virkistysalueet ja maisema-yleissuunnitelma on osa Vartiosaaren osayleiskaavatyötä. Työssä on tutkittu tulevaisuuden Vartiosaaren viheralueita ja niiden mahdollisuuksia sekä Vartiosaarta osana Itä-Helsingin kulttuuripuistoa. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaan ja luontoarvoiltaan rikkaan saaren uudisrakentamisessa on monia haasteita; yleissuunnitelman lähtökohtana on ollut säilyttää ja korostaa saaren hienoja ominaispiirteitä. Suunnitelman tavoite on ollut rakentamisen, luontoalueiden ja virkistykseen harmoninen yhdistäminen ja uuden kestävä kaupunginosan toteuttaminen.

Selvitys on jaettu kuuteen osaan. Selvityksen alussa on Vartiosaaren nykytilan kuvaus, toisessa osassa on osayleiskaavan lähtökohtia ja kuvaus tulevasta Vartiosaaren kaupunginosasta. Kolmannessa osassa on esitelty Vartiosaaren virkistysalueiden nykytilanne ja tulevaisuuden viher- ja virkistysalueet. Neljännessä osassa tutkitaan kulttuurihistoriallisen ja luonnonarvoiltaan arvokkaan rantavyöhykkeen ja rantareitin yhdistämistä sekä puutarhakulttuuriin liittyvää kaupunkiviljelyä. Viidennessä osassa käsitellään Vartiosaarta merellisenä kohteena. Vartiosaaren osayleiskaavaehdotuksen selostuksessa esitellään osayleiskaavaehdotus tarkemmin.

Vartiosaaren virkistys ja maisema-yleissuunnitelma on laadittu Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston ympäristötoimistossa yhteistyössä Vartiosaari-projektin kanssa. Työstä on vastannut maisema-arkkitehti Niina Strengell avustajinaan maisema-arkkitehti yo:t Rosa Aamunkoi ja Hertta Ahvenainen. Osayleiskaavaprosessin aikana on ollut asukasyhteistyötä mm. asukasiltojen, työpajojen ja Kaupunkisuunnitteluviraston nettikeskustelun kautta. Monet kaupunkilaisten ideat ja toiveet on otettu huomioon esitettyssä virkistysuunnitelmassa.

**VARTIOSAARESTA SUUNNITELLAAN
OMALEIMAINEN, MONIPUOLINEN
JA TIIVIISTI RAKENNETTU SAARISTO-
KAUPUNGINOSA.**

1.

SUUNNITTELUALUEEN NYKYTILANTEEN KUVAUS

VARTIOSAAREN NYKYTILANNE

Vartiosaari sijaitsee Helsingin itäisellä rannikolla Laajasalon ja Vuosaaren välissä. Laajasalon keskus on noin kilometrin etäisyydellä, Herttoniemen ja Rastilan metroasemille on linnuntietä noin 3 km. Vartiokylänlahden pohjoisrannalla on Tammisalon ja Marjaniemen tiiviit pientaloalueet. Saaren pohjoispuolella on Vartiokylänlahti ja kaakkoispuolella avautuu Itäisen saariston avoimempi merialue. Helsingin keskustasta matkaa saareen on kymmenisen kilometriä. Kruunusiltojen valmistuttua etäisyys lyhenee hieman alle 8 kilometriin. Vartiosaaren kaupunginosa muodostuu osaksi merellisten kaupunginosien nauhaa Kalasatamasta Kruunuvuoren kautta Laajasaloon ja sieltä Vartiosaareen ja Vuosaareen.

Saareessa on noin 50 huvilaa ja loma-asuntoa sekä satakunta muuta rakennusta. Nykyään saareessa on parisenkymmentä asukasta, muuten saari on pääosin loma-asumiskäytössä. Vartiosaaresta kolmen kilometrin etäisyydellä asuu hieman yli 60 000 kaupunkilaista.

Vartiosaari on melko suuri saari, hieman yli 82 hehtaarin kokoinen. Saaren päästä päähän on matkaa n. 1,3 km ja rantaviivaa löytyy kuutisen kilometriä.

Helsingin kaupunki omistaa noin 90 prosenttia saaren maa-alueesta ja noin puolet sen rakennuskannasta.

82 ha

rantaviiva
6 km

1,3 km

n. 50
huvilaa
ja loma-asuntoa

32,2 m
mpy

PAIKAN HENKI – AINUTLAATUINEN VARTIOSAARI

Vartiosaari on omaleimainen paikka, jonka viehätyksy syntyy vaihtelevien luonnonolosuhteiden, merialueen ja kulttuurihistoriallisen huvilamiljöön vuoropuhelusta.

Vartiosaarella on voimakkaasti erottuva maisemarakenne, jonka johdosta saarelle on kehittynyt erityyppisiä luontoalueita. Vartiosaaren itärannalta avautuvat erityisen hienot merimaisemat Itäiseen saaristoon. Saaren korkea kallioselänne rajaa kaupungin äänet taakse, tarjolla on hiljaisuutta ja rauhaa. Vartiosaaren luonnonkauneus ja sijainti lähellä Helsingin keskustaa vetivätkin aikoinaan saaren rannoille runsaan kesähuvila-asutuksen.

KULTTUURIHISTORIA

Vartiosaari on osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä eli kuuluu Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutus -nimiseen RKY -alueeseen, johon kuuluvat myös mm. läheiset Jollas ja Villinki.

Osayleiskaavan aikana Vartiosaaren historiaa on selvitetty Vartiosaaren kulttuuriympäristöselvityksessä (Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy, 2013). Selvitys käsittää Vartiosaarella sijaitsevat rakennukset ja saaren huviloihin liittyvän puutarhakulttuurin. Selvityksessä käsitellään myös saaren historiallisia kulkureittejä, laitureita ja viljelykulttuurin jäänteitä sekä saaren omistushistoriaa.

**Villa Kaislikko on yksi Vartiosaaren vanhimmista huviloista.
Kuva: Vartiosaaren kulttuuriympäristöselvitys.**

Huvilakulttuurin ohella selvitys tuo esiin myös Vartiosaaren sosiaalishistoriaa sekä varhaisemman kalastaja-asutuksen että yritysten kesälomatoiminnan.

Vartiosaari oli pitkään luonnontilainen saari. 1700-luvulla saarella oli läheisten kylien pienehköjä niitty- ja laidunalueita, mutta vasta 1800-luvun alkupuoliskolla saareen asettuivat ensimmäiset vakituiset asukkaat, jotka olivat kalastajaperheitä. Talot sijaitsivat rannoilla ja niiden pienikokoiset viljely- ja niittyalueet sijoituivat alaville kohdille rantojen tuntumaan. Saaren keskiosassa oli metsää ja suota.

1700-luvulta lähtien Vartiosaaresta on louhittu kiveä, louhinnan jälkiä on useammassa kohdassa saarta. Yksi laajempi liuskekivilouhos erottuu maastossa selvästi vielä nykyäänkin. Saaresta on ilmeisesti louhittu liuskegneissisiä mm. Suomenlinnan rakennusten kattoihin.

Helsingin lähisaaristoon alkoi 1800-luvun lopulla syntyä pääkaupunkilaisten kesähuvila-asutusta. Taustalla oli paitsi suomalaisen maiseman ”löytämisen”, myös uuden pääkaupungin nopea kasvu. Saaristoon kulki säännöllinen höyrylaivaliikenne ja matka Itäiseen saaristoon lyheni huomattavasti, kun Laajasalon kanava valmistui 1874. Tämä oli myös alkusysäys Vartiosaaren huvila-asutukselle.

Vartiosaaren huvilarakentamisen ensimmäisessä vaiheessa 1800-luvun viimeisellä vuosikymmenellä rakennettiin kolme isokokoista, kaksikerroksista huvilaa – Stenkulla, Kaislikko ja Tirrebo – saaren pohjoisrannalle. Huviloiden sijainti on ajalle tunnusomainen; on pyritty löytämään merituu- lilta suojattu, mutta rannan tuntumassa oleva rakennuspaikka, josta on maalauksellisia näkymiä eri suuntiin, myös höyrylaivareitille päin.

Huvilarakentamisen toista aaltoa Vartiosaaressa edustavat Arts and Crafts -liikkeen kokonaisu- taideteoksen ihanteen pohjalta toteutetut huvilat Drakudden, Stugan, Janneberg ja Waseniuksen hu- vila, jotka sijoittuivat saaren kaakkoisrannalle tuul- ten armoille karun merimaiseman ääreen.

Vartiosaaren kolmatta huvilarakentamisen vaihetta edustavat 1910–1920 -luvun klassistiset hu- vilat Sunnanvik, Uddebo ja Quisisana ja neljättä vai- hetta 1910-1930 -luvulla enimmäkseen saaren län- sirannalle rakennetut vaatimattomammat huvilat. Viimeistä 1930-50 -luvulla rakennettua kerrostu- maa edustavat modernit huvilat ja sodan jälkeen ra- kennetut kesämökit, jotka sijoittuvat ympäri saarta.

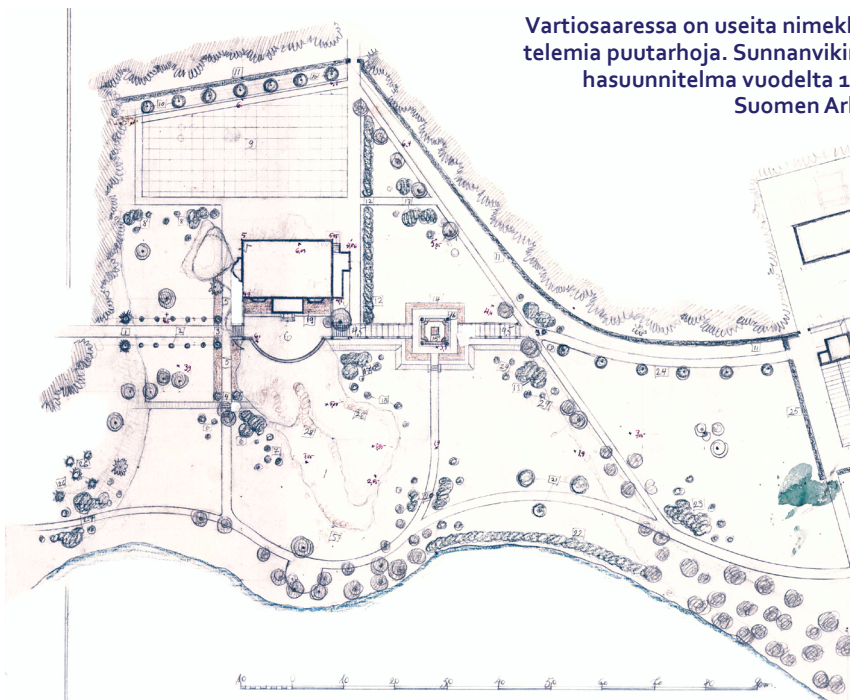
Kuva: Vartiosaaren vanhoja puutarhara- kenteita, yllä kivipilarien muodostama pergola ja alla Sunnanvikin terassi. Kuvat: Vartiosaaren kulttuuriympäristö- selvitys ja Hertta Ahvenainen.

Vartiosaaren huvilaelämän erottamaton osa oli puutarha. Vanhat huvilapuutarhat olivat laajoja, olivathan tontitkin saarella usein noin hehtaarin kokoisia. Puutarhoihin panostettiin; pihoilta löytyy vieläkin kiviterassoiteja, kivimuurein tuettuja rantaraitteja ja muita rakenteita. Huvilapuutarhoihin kuului myös hyötypuutarha, joka oli tärkeä ruokahuollon kannalta. Esimerkiksi Sunnanvikin huvilassa oli sadan puun hedelmätarha, talvilämmin kasvihuone ja monipuoliset kasvikokoelmat. Vartiosaassa on todennäköisesti ollut toistakymmentä puutarhataiteellisesti merkittävää huvilapuutarhaa.

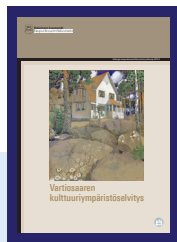
Sodan jälkeen yläluokkaisen huvilaelämän rinnalle nousi suuryritysten työntekijöilleen tarjoama kesänvietto toiminta. Sunnanvikiin perustettiin Alkon laaja Lomaranta-niminen lomakeskus ja Nytorpin huvilassa toimi Elannon järjestämä lasten kesäsiirtola vuosina 1959-1976.

Huvilaelämää Draknäsin terassilla.
Kuva: Vartiosaaren kulttuuriympäristöselvitys, yksityinen kokoelma.

Vartiosaassa on useita nimekkäiden maisema-arkkitehtien suunnitteleamia puutarhoja. Sunnanvikiin eli silloisen Villa Fågelholmin puutarhasuunnitelma vuodelta 1919 on Bengt Schalinin käsialaa. Suomen Arkkitehtuurimuseo

VARTIOSAAREN KULTTUURIYMPÄRISTÖSELVITYS

historia, ominaispiirteet, arvot ja merkitys

Vartiosaaren historiaa on selvitetty **Vartiosaaren kulttuuriympäristöselvityksessä**, joka käsittää Vartiosaarella sijaitsevat rakennukset, rakennelmat sekä saaren huviloihin liittyvän puutarhakulttuurin. Näiden ohella selvityksessä käsitellään saaren historiallisia kultureittejä, laitureita ja viljelykulttuurin jäänteitä sekä saaren omistushistoriaa.

Selvitys on kaksiosainen, ensimmäinen osa käsittelee yleisesti Vartiosaaren kulttuuriympäristöä ja toisessa osassa on huvilakokonaisuuskohtaiset inventointikortit.

Vartiosaaren kulttuuriympäristöselvitys
Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy
Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisu 2013:2

Vartiosaaren kulttuuriympäristöselvitys – inventointikortisto
Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy
Asemakaavaosaston selvityksiä 2013:1

Huomattava rakennustaiteellinen arvo

Kiinnostavuus osana 1900-luvun alun arkkitehtuurin kehitystä

Todennäköinen puutarhataiteellinen arvo

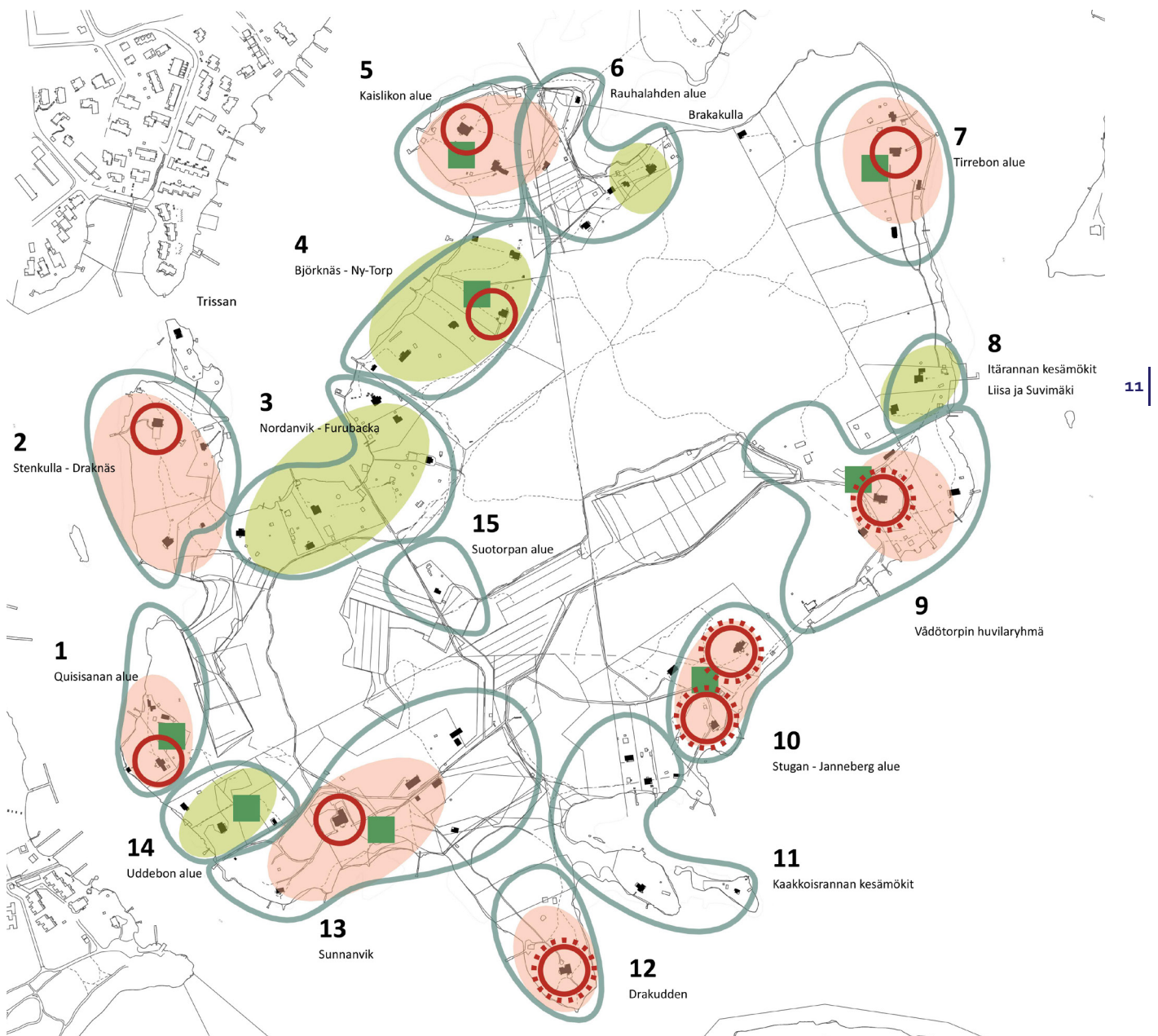
Merkitys osana helsinkiläistä/itähelsinkiläistä/ Vartiosaaren huvila- ja huvilapuutarhakulttuuria:

- erittäin merkittävä

- kohtalaisen merkittävä

Ympäristön arvot ja merkittävyys.
 Vartiosaaren kulttuuriympäristöselvitys,
 Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy

Käännö Vartiosaaren kohtalossa tapahtui 1960-luvun lopulla Kansallisosakepankin ostaessa Alkolta Lomarannan ja lisäksi saaren muita alueita ja rakennuksia tarkoituksenaan aloittaa aluerakentaminen. Rakentamissuunnitelmien rauettua pankin omistamat kiinteistöt siirtyivät 1978 maanvaihotosopimuksella Helsingin kaupungin omistukseen. Pikku hiljaa kaupungin omistamia huviloita alettiin vuokrata yhdistysten käyttöön.

Tällä hetkellä Vartiosaaren höyrylaivakulttuurista on jäljellä erityisesti kesähuvilat ja huvilapuutarhat laitureineen. Kaikki kulttuurihistoriallisesti arvokkaat alueet sijaitsevat saaren rantavyöhykkeellä. Maastossa löytyy vielä paljon säilyneitä osia puutarhoista, kuten kivirakenteita, puutarhasommitelmia ja vanhaa puutarhakasvillisuutta. Puutarhojen puutarhataiteellisen arvon määrittely edellyttää jatkossa tarkempia lisäselvityksiä ja tutkimuksia. Saaren keskiosien vanhat maatalousalueet ovat osittain metsittyneet. Nykyään maatalouskulttuuria edustavat mm. viljelypalstat ja kesäisin saassa laiduntavat lampaat.

Vartiosaari on Villingin ohella viimeisiä huvilasaaria Helsingissä, joka on suurmaisemassa säilyttänyt ehjän ranta- ja metsäsiluettinsa. Vartiosaassa on kahdeksan huvilakokonaisuutta, joiden merkitys Helsingin huvilakulttuurin kannalta on erittäin merkittävä. Lisäksi koko ranta-alue osana Itä-Helsingin huvilakulttuuria on erittäin merkittävä. Vartiosaaren neljällä Arts and Crafts-liikkeen kokonaistaideteoksen ihanteen pohjalta toteutetulla hyvin säilyneellä jugend-huvilalla on yhdessä saaren vanhimpien hu-

**Höyrylaiva "Östra Skärgården" lähdössä Kauppatorilta Itäistä saaristoa kohti.
Kuva: Gustaf Sandberg, Svenska litteratursällskapetin arkisto**

viloiden kanssa laajempaakin kiinnostavuutta osana suomalaisen 1900-luvun alun arkkitehtuurin kehitystä. Selvityksen mukaan Vartiosaassa on todennäköisesti ollut toistakymmentä puutarhataiteellisesti merkittävää huvilapuutarhaa, joista kuusi on kaupungin omistuksessa.

Vartiosaaren kulttuurihistoria on antoisa lähde ammentaa aiheita saaren tulevalle suunnittelulle. Huvila-asutus ja siihen liittyvä puutarhakulttuuri sekä höyrylaivaliikenne voivat välittyä nykypäivään uusina aiheina, menneisyyden uudelleentulkintoina myös uudessa kaupunkirakenteessa.

KALLIOLLE VAI KUKKULALLE – MAISEMA RAKENTAMISEN LÄHTÖKOHTANA

Vartiosaaren maisema

Vartiosaari on metsäinen saari ja siten maisematiillisesti melko sulkeutunut. Avointa tilaa on saaren keskiosan entisillä peltoalueilla ja selänteiden kallioisilla lakialueilla. Puoliavointa tilaa on rantojen huvila-alueilla, jotka ovat ajan saatossa muuttuneet aiempaa sulkeutuneemmiksi.

Vartiosaaren rantaviiva on hieman yli 6 kilometriä pitkä. Rannat ovat pääosin luonnontilaisia, huviloiden pihapiireissä on paikoin rakennettuja rantoja kivimuureineen. Rannat vaihtelevat jyrkistä kalliorannoista melko loiviin kitkamaarantoihin sekä kaislikkoihin lahtiin. Saarella on muutama pieni luonnonhiekkaranta.

Vartiosaaren korkeuserot ovat huomattavia, samoin rinteiden jyrkkyydet paikoitellen. Saaren pohjoisosassa on topografialtaan mäkinen ja jyrkkärintainen, eteläosa on kumpuilevampaa. Korkein kohta, nk. Viikinkikallio, on + 32,2 merenpinnan yläpuolella. Vartiosaaren itäpuoli ja Ramsinniemi ovat olleet samaa lounais-kaakko -suuntaista harjumaista selännettä, jonka Ramsinsalmessa sijaitseva kallion murroslinja on erottanut. Tämä helpottaa Ramsinniemen sillan rakentamista, joka saadaan lähemmään luontevasti samasta korkeudesta kummallakin rannalla.

Maaperältään Vartiosaari on pääosin kalliota ja moreenia. Matalia savikkoalueita (1-5m) on rannoilla ja laaksoalueella. Selänteiden lakialueilla on avokallioita.

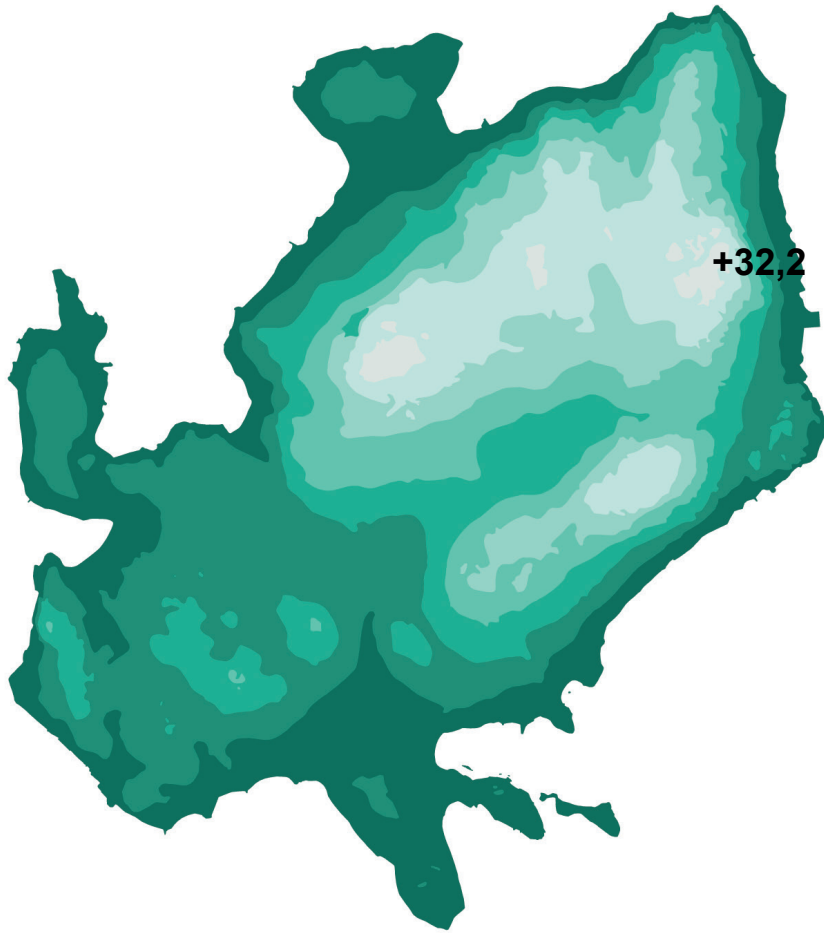
VARTIOSAAREN MAISEMASELVITYS

Vartiosaaren maisemaselvitys antaa yleispiirteisen kuvauksen Vartiosaaresta sen maiseman näkökulmasta. Selvitykseen sisältyy katsaus alueen historiallisiin vaiheisiin sekä kuvaus maisemarakenteesta, maiseman erityispiirteistä ja merkittävistä luonto- ja kulttuurihistoriallisista kohteista.

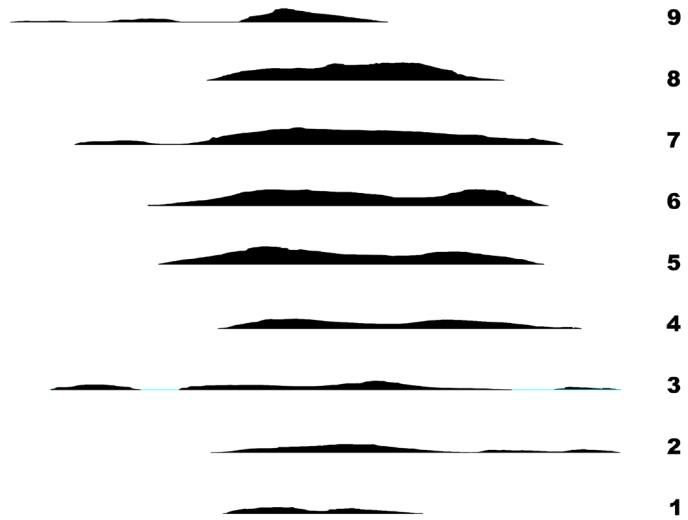
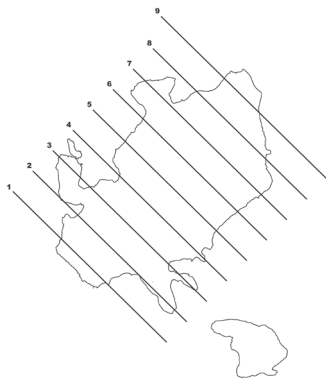
Vartiosaaren maisemaselvitys
Heidi Koponen, Anna-Kaisa Aalto
Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto,
Ympäristötoimisto
2011:3 Asemakaavaosaston selvityksiä

Vartiosaaren maisemarakenne kokonaisuudessaan on erikoinen; saarta ympäröivät kallionlaet muodostavat keskelle saarta melko sulkeutuneen, suhteellisen jyrkkäreunaisen, maljamaisen laakso-tilan, josta ei avaudu näkymiä muualle. Saaren erityinen maisemarakenne tulee antamaan hyvät lähtökohdat tulevan kaupunginosan virkistysalueiden suunnittelulle.

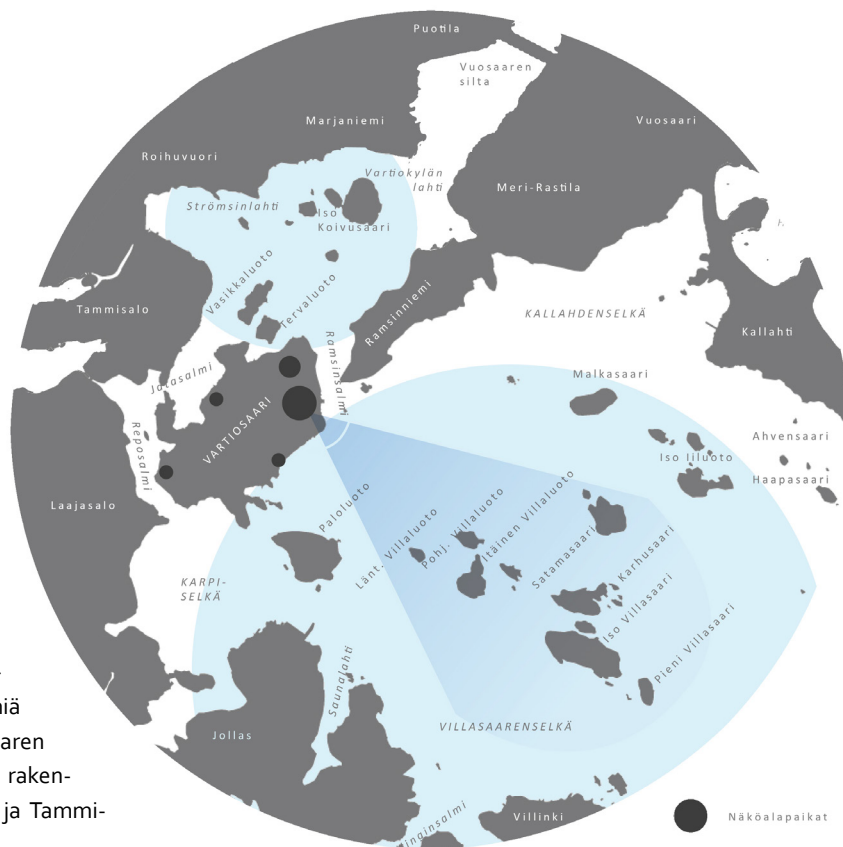

+32,2

Vartiosaaren maisemarakenne on erikoinen; saarta ympäröivät kallionlaet muodostavat keskelle saarta melko sulkeutuneen, suhteellisen jyrkkärinteisen, maljamaisen laaksotilan, josta ei avaudu näkymiä muualle.

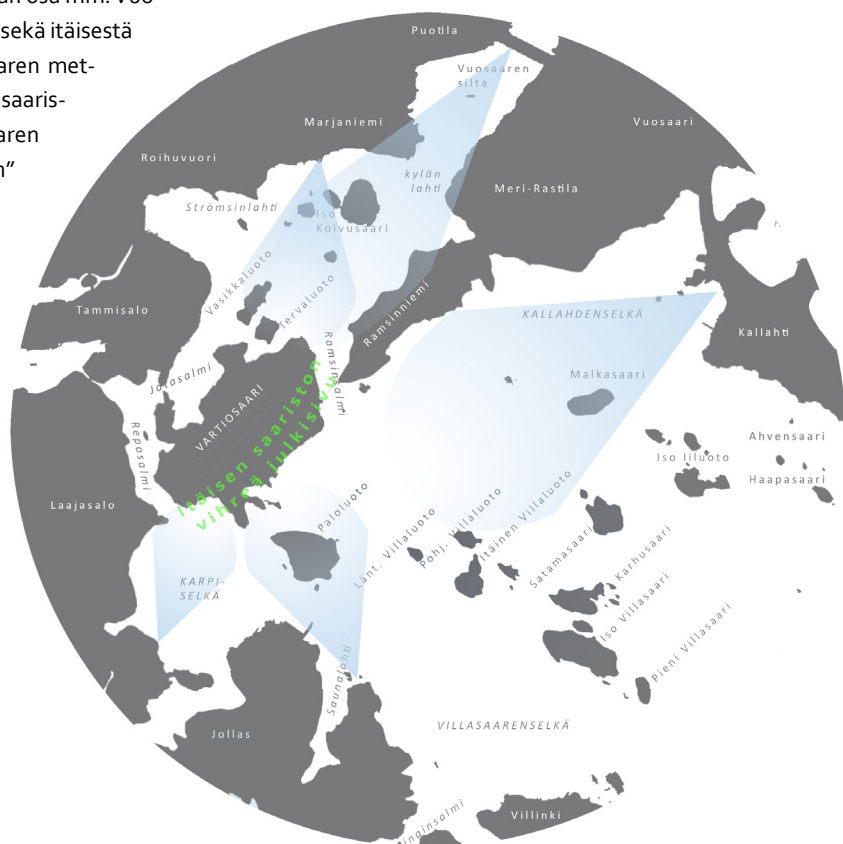
Vartiosaaren korkeussuhteet ja leikkaussarja saaren topografiasta.
Korkeussuhteet: Heidi Koponen, leikkaukset: Niina Strengell

Näkymät

Vartiosaaren merelliset näkymät avautuvat kaakkoon, selännekalioilta on erityisen hienoja näkymiä Itäiseen saaristoon ja ulapalle. Saaren lounais- ja luoteispuoli avautuu rakennettuun maisemaan Laajasaloon ja Tammissaloon.

Vartiosaari on tärkeä näkymän osa mm. Vuosaaren sillalta, Kallahdenniemestä sekä itäisestä saaristosta katsottaessa. Vartiosaaren metsäinen siluetti on toiminut Itäisen saariston vihreänä selustana. Vartiosaaren merenpuoleisen ”vihreän julkisivun” säilyminen vaikuttaa Itäisen saariston koettuun virkistysarvoon.

Luonnonympäristö

Vartiosaaren luonnonympäristöstä tekee viehättävän saaren voimakas maisemarakenne, joka on synnyttänyt kasvutyyppeiden moninaisuuden, jota ihmistoiminta huvilakulttuurialueilla on lisännyt. Suhteellisen pienellä alueella on mahdollista siirtyä karulta kallioselänteeltä lehtometsään tai viidakkomaisen rehevään kosteikkoon.

Vartiosaaren metsät ovat pääosin havupuustoa, lehtipuusto on keskittynyt huviloiden pihapiireihin sekä entisille peltoaukeille. Pääosa metsistä on karuja kalliometsiä ja tuoreita tai kuivahkoja kangasmaita. Lehtomaista metsää on saaren keskiosassa ja pohjoisrannalla. Rahkoniemen tervalepikko on vaikuttava luontokohde, jossa rehevä kotkansiipisaniaiskasvusto luo viidakkomaisen tunnelman. Saaren keskiosien entiset pellot ja laidunmaa ovat niittymäisiä ja osittain kasvamassa umpeen. Kallioselänteillä on herkkää kalliokasvillisuutta ja paikoin nummimaisiakin osia. Rannat ovat pääosin luonontilaisia ja reheviä, jopa umpeenkasvaneita. Saarta kiertää laajoja kaislikkoalueita, joista etenkin Vartiosaarta ja Tervaluotoa yhdistävä ruovikkoluhta on hieno.

Vartiosaari metsäverkoston ja ekologisen verkoston osana

Nykyään Vartiosaaressa on 64 hehtaaria metsää ja se kuuluu kokonsa puolesta Helsingin laajimpiin metsäalueisiin. Vartiosaari kuuluu osaksi Helsingin metsäverkostoa, mutta siellä ei ole metsäisiä luonnonsuojelualueita, eikä sitä ole otettu osaksi 2015-2024 luonnonsuojeluhjelmaa.

www.hel.fi

LUONTOTIETOJÄRJESTELMÄ

Luontotietojärjestelmä on Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen ylläpitämä ja jatkuvasti päivittyvä luontotietopankki Helsingin luonnosta. Luontotietojärjestelmän keskeisimpiä luontoaineistoja ovat luonnonsuojelukohteet, arvokkaat kasvisto- ja kasvilisuskohteet, linnustollisesti arvokkaat kohteet, arvokkaat geologiset kohteet, tärkeät lepakkoalueet, kääpäkohteet ja arvokkaat metsäluonnon monimuotoisuuskohteet.

Vartiosaaren suurin siirtolohkare on karjalan rapakivigraniittia. *"Siirtokarjalainen"* on yksi luontotietojärjestelmän arvokkaista luontokohteista

Kuva: Anna-Kaisa Aalto.

Berkeley bat house on päiväpiilo- ja talvehtimusrakenne lepakoille lontoolaisessa puistossa. Myös Vartiosaarella voidaan lepakoiden elinolosuhteita vaalia ja luoda myös uusia, osittain vanhoja kompensoivia elinympäristöjä.
Kuva: Mari Soini.

VARTIOSAAREN LEPAKKOSELVITYS

Selvityksen tavoitteena on ollut saada mahdollisimman tarkka kuva saaren lepakkolajeista, niiden runsaudesta sekä lepakoiden käyttämistä alueista. Selvitystyön perusteella annetaan suosituksia lepakoille haitallisten vaikutusten lieventämiseksi saaren maankäyttöä suunniteltaessa.

Vartiosaaren lepakkoselvitys
Terhi Wermundsen ja Tiina Mäkelä
FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy
18.2.2012/tarkistettu 16.5.2013

Vartiosaaren pohjanlepakko talvihorroksessa.
Kuva: Vartiosaaren lepakkoselvitys, Terhi Wermundsen.

Tulevaisuudessa pääosa Vartiosaaren viheralueista tulisi olemaan kaupunkimetsää, jota jäisi n. 22 hehtaaria. Vartiosaaren itä- ja pohjoisrannalla säilyy melko laajoja, yhtenäisiä metsäalueita, joten Vartiosaari toimii jatkossakin osana Helsingin metsäistä verkostoa, muttei kokonsa puolesta olisi enää ydinalue.

Vihersormet muodostavat Helsingin ekologisen verkoston rungon. Itäinen vihersormi eli Itä-Helsingin kulttuuripuisto ulottuu Laajasalosta Mustavuoreen, jatkuen aina Sipoonkorpeen saakka. Vartiosaari on veden rajaama alue, millä on jonkinasteinen estevaikutus – ekologisen yhteyden toimivuus on ainakin osittain vuodenajasta ja jäätilan- teesta riippuvainen. Vartiosaaren ekologinen yhteys

toimii lähinnä vesi- ja rantaeläinten sekä rakennettuun ympäristöön sopeutuneiden maaeläinten kulkureittinä Laajasalosta Mustavuoreen.

Arvokkaat luontokohteet

Vartiosaaren arvokkain kasvillisuuskohte on rauhoitettu rantaruttojuuri, joka on Suomen ainoa esiintymä. Saaren metsissä asustaa paljon lintuja, arvokkaita lintualueita löytyy kaksi. Metsissä hiljaisista elämänsä elää myös kääpien yhteisö, joista osa on harvinaisiakin kääpälajeja. Ranta-alueet ovat lepakoiden valtakuntaa, vanhat huvilat sopivat niiden päiväpiiloiksi ja talvehtimiseen. Vartiosaarella on useampia geologisesti arvokkaita kohteita mm. hii-denkirnu, kalkkikallioalueita, suuri rapakivisiirtolohkare ja arvokkaita kalliokokonaisuuksia.

**Rahkoniemen tervalepikossa on hieno kotkansiipisaniaiskasvusto.
Kuva: Hertta Ahvenainen.**

Ekosysteemipalvelut

Luonto tuottaa ekosysteemipalveluja, joista osa on aineellisia ja osa aineettomia. Ekosysteemipalvelut ovat luonnon ilmaiseksi tarjoamia, ihmiselle välttämättömiä palveluja ravinto- ja rakennusaineiden tuottamisesta hapentuottoon ja vedenkiertoon tai vaikkapa kauniista maisemasta saatu esteettinen elämys.

Kaupunkiluonnon ihmisten terveyttä edistävästä vaikutuksesta saadaan jatkuvasti vahvempaa tutkimusnäyttöä. Kyseessä on ehkä merkittävin kaupunkiluonnon ekosysteemipalveluista. Vartiosaaren rannat, vesi ja viheralueet tarjoavat ympäristön liikkumiseen, virkistytymiseen ja palautumiseen ja edistävät näin hyvinvointia ja terveyttä.

**TULEVAISUUDESSA
PÄÄOSA VARTIOSAAREN
VIHERALUEISTA TULEE
OLEMAAN KAUPUNKI-
METSÄÄ.**

Vartiosaaren hieno kallioluontoa. Kuva: Hertta Ahvenainen.

2.

VARTIOSAARESTA UUSI KAUPUNGINOSA

Helsinkiin on viime vuosina rakentunut useita merellisiä kaupunginosia mm. Jätkäsaari, Kalasatama, Kruunuvuorenranta ja Arabianranta. Vartiosaari kuuluu näihin uusiin merellisiin kaupunginosiin, mutta Vartiosaaren luonto, vaihteleva maisemarakenne, vahva merellisyys ja kulttuurihistoriallisesti arvokas miljöö muodostavat täysin erilaiset lähtökohdat kaupunginosalle kuin entisille satama- ja teollisuusalueille rakentuneilla paikoilla. Ainutlaatuisista lähtökohdista johtuen Vartiosaaresta on mahdollista kehittää hyvin erityinen ja vetovoimainen asuinalue.

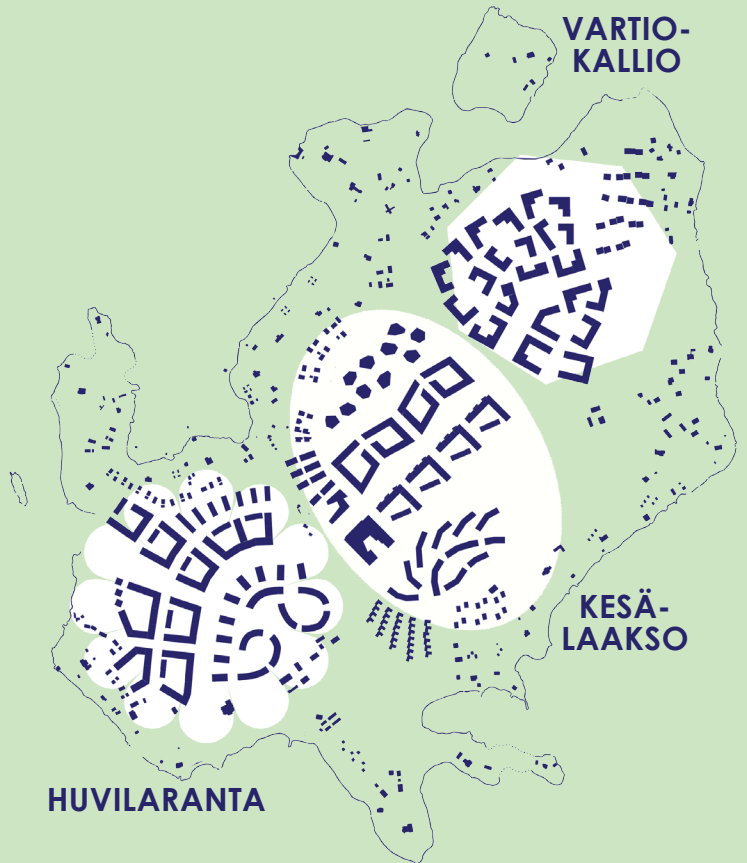
Rakentuva kaupunginosa

Vartiosaaren tiivis, uusi rakentaminen sijoittuu saaren keskiosiin, jolloin kulttuurihistorialtaan ja luonnoltaan rikas rantavyöhyke on mahdollista säilyttää ja saada nykyistä avoimempaan käyttöön. Rakentaminen jakaantuu luontevasti saaren topografiaa seuraten kolmeen eriluonteiseen, kaupunkimaiseen kylään, joiden halki kulkee pääkatu, raitiotie ja pyöräilyn laatukäytävä eli baana. Autojen pysäköinti on keskitetty pääosin pysäköintilaitoksiin, jolloin katuympäristöt ovat enemmän jalankulkijoiden ja kevyenliikenteen tilaa – Vartiosaaresta on tulossa auto-riippumaton kaupunginosa.

Vehreän rantavyöhykkeen kulttuurihistoriallisesti arvokasta huvila-aluetta kehitetään virkistys- ja asuinalueena ja sitä täydennysrakennetaan maltillisesti. Lisärakentamisen paikat osoitetaan yksilöllisesti kunkin huvilan ja sen ympäristön ominaispiirteiden mukaisesti. Uutta rakentamista, myöskään täydennysrakentamista, ei sijoiteta huviloiden ja rannan väliin. Rantavyöhyke säilyy luonteeltaan luonnonmukaisena. Uuden rantareitin varrelle tulee monipuolisia virkistyspalveluja.

Meri on vahvasti läsnä kaikilla osa-alueilla. Merenrantaan on asuinalueilta enintään noin 400 m ja usein meri pilkahtaa asunnon ikkunasta, pihalta, kadulta tai puistosta. Vaikka Vartiosaareen johtavat sillat tulevaisuudessa, se on saarena veden saartamana oma kokonaisuutensa. Saarelaisuudesta voi kehittyä alueen identiteettitekijä.

Vartiosaarella etsitään uusia asumisen tapoja: alueella voidaan kehittää uudentyypistä kerrostaloasumista, rinnerakentamista, kaupunkimaisia pientaloja ja vaikkapa moderneja kaupunkihuviloita ranta-alueiden maltilliseen täydennysrakentamiseen.

HUVILA- JA RANTA-ALUEEN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Vartiosaaren huvila- ja ranta-alueen kehittämissuunnitelmassa on tarkemmin tutkittu ja suunniteltu saaren kulttuurihistoriallisten arvojen säilymisen keinoja ja mahdollisuuksia, ranta-alueen täydennysrakentamista ja suojavyöhykkeitä sekä kipupisteitä uuden ja vanhan rakentamisen välissä. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alueiden eri-

tyyppiset vaihtumisvyöhykkeet rakennettuun alueeseen päin tukevat ranta-alueen arvoja.

Vartiosaaren huvila- ja ranta-alueen kehittämissuunnitelma

Studio Puisto Arkkitehdit Oy

VSU maisema-arkkitehdit Oy

Ateljee Suojo ky

2014

Vartiosaaren ranta-alueiden täydennysrakentaminen sijoitetaan hienovaraisesti suhteessa maisemaan ja huvilamiljööseen.
Näkymäkuva: Vartiosaaren huvila- ja ranta-alueen kehittämissuunnitelma

PERIAATTEET RAKENTAMISEN SIJOITTAMISESTA MAISEMAAN

Vartiosaaren suunnittelussa rakentamisen ja viher-
rakenteen sijoittumista suhteessa maisemaan ja
luontoon ovat ohjanneet ja ohjaavat seuraavat pe-
riaatteet:

- Rakentaminen ja tiestö on sijoitettu maastonmuotoja mukailleen.
- Rakentaminen sovitetaan kalliomaastoon laajoja louhintoja välttäen.
- Nykyistä luonnonpuustoa ja kalliota pyritään säästämään myös korttelipihoilla.
- Huvilamiljöö säilyy rannoilla.
- Rannat jäävät pääosin rakentamatta tai rakennukset eivät ole omarantaisia, uuden rakentamisen vyöhykkeet sijaitsevat 50-100 metrin päässä rannoista myötäillen vanhojen huvilatonttien mittakaavaa. Uutta rakentamista, myös-
kään täydennysrakentamista, ei sijoiteta huviloiden ja rannan väliin.
- Rantaan jää julkista tilaa.
- Rannat jäävät pääosin luonnontilaisiksi.
- Vartiosaaren vihreä julkisivu Itäiseen saaristoon päin pyritään säilyttämään eheänä, saaren itäpuolen rakennusten massa jää pääosin metsän latvuslinjan taakse.
- Asuinrakentaminen voi näkyä Laajasalon ja Tammisalonsuuntaan

Vanhaan huvilakauteen liittyvä puurakentamisen perinne jatkuu uudessa Vartiosaarella. Puu rakennusmateriaalina on ekologinen ja uusiutuva luonnonvara, joka varastoi hiiltä eli puun käyttö rakennusmateriaalina pienentää hiilijalanjälkeä.

Vartiosaaresta suunnitellaan ekologisesti kestävää kaupunginosaa: vaihtoehtoiset energiantuotantotavat, hulevesien luonnonmukainen hallinta ja viherkatot tulevat osaksi asuinrakentamista. Vartiosaaren suunnittelussa pyritään myös kestävän ja yhteisöllisen elämäntavan mahdollistamiseen. Kau-

punkiviljely, yhteiskäyttöautot, monipuoliset yhteistilat, harrastusvälineiden "jakamispörssit", työkalujen lainauspisteet ja muunlainen jakamiskulttuuri sekä lähidemokratia- ja naapurustotoiminta ovat jo arkipäivää Vartiosaaren rakentuessa.

Vartiosaareen on tulossa 5000 - 7000 asukasta. Saareen tulee erilaisia asumismuotoja omistusasunnoista vuokra-asuntoihin. Vaihtelevat asumismuodot johtavat monipuoliseen väestörakenteeseen. Vartiosaareen tulee koulu, useampi päiväkotikoti, leikkipaikkoja ja asukastaloja.

Vartiosaaren huvilat edustavat puurakentamisen perinteitä, kuvassa Stuganin tupa.

Kuva: Vartiosaaren kulttuuriympäristöselvitys, Kari Hakli.

VANHAAN HUVILAKAUTEEN LIITTYVÄ PUURAKENTAMINEN JATKUU UUDESSA VARTIOSAARESSA.

RAKENTAMISEN VAIKUTUS MAISEMAAN JA VIRKISTYKSEEN VARTIOSAARESSA

Rakentaminen tulee muuttamaan Vartiosaarta paljon: rauhallisesta luontoidyllistä muovautuu merellinen kaupunginosa. Rakentamisesta huolimatta Vartiosaaren hienoimmat luontokohteet ja tunnuspiirteet – kalliot, metsät ja merenrannat – säilyvät.

Vartiosaaren voimakas maisemarakenne turvaa saaren ominaisuutta; kallioselänteiden suojissa rantojen vihreä kulttuurimiljö säilyy, samoin rantojen hienot luontokohteet kuten tervaleppäluhta, laajat ruovikkoalueet, osa lehtometsistä ja rantaruttojuuren esiintymä. Myös kaupungin äänet jäävät kallioselänteen taa, Vartiosaaren itärannalla säilyy hiljaisuus.

Saaren maisemakuva säilyy melko nykyisen oloisena kaakkoissuuntaan eli Itäisen saariston suuntaan. Saaren itäpuolen rakennusalueet on pääosin pyritty sijoittamaan siten, että kattolinjat jää metsän latvuston tasoon tai alle. Saaren keskiosien korkea rakentaminen kuitenkin tulee näkymään horisontissa. Saaren Tammisalonsa ja Laajasalonsa puoleiset alueet tulevat olemaan rakennetumpia.

Pienvenesataman aluetta lukuun ottamatta uutta rakentamista ei ole sijoitettu ranta-alueille, vaan uuden rakentamisen vyöhykkeet sijaitsevat 50-100 metrin päässä rannoista myötäillen vanhojen huvilatonttien mittakaavaa.

Kun saareen tulee sillat, nykyisellään harvojen käytössä oleva saari avautuu koko kaupungin virkistyskäyttöön. Vartiosaari liittyy osaksi Kruunuvuoren

siltojen kautta kulkevaa pyöräilyn laatukäytävää keskustasta Vuosaareen. Sillat liittävätkin Vartiosaaren myös osaksi Itä-Helsingin kulttuuripuiston virkistysreittejä. Vartiosaaresta muodostuu lähialueiden asukkaille ja kaikille helsinkiläisille uusi, hieno merellinen virkistyskohde. Rakentaminen vähentää virkistysaluetta Vartiosaaressa, mutta jäljellä olevat virkistysalueet etenkin rannoilla saadaan laajemman yleisön käyttöön. Saaresta tulee selkeä osa Itä-Helsingin laajempaa viher- ja virkistysverkkoa.

Rakentaminen ja kaupungin siitä saamat hyödyt mahdollistavat osaltaan arvokkaan huvilakulttuurimiljöön säilymistä. Huviloita voidaan kunnostaa asumis- sekä virkistyskäyttöön ja huvilapuutarhoja voidaan ennallistaa saaren puistoiksi.

Saaren väestöpohja mahdollistaa runsaampien virkistyspalveluiden tarjoamisen, esim. kahvilat, ravintolat tai veneilypalvelut.

EKOLOGINEN SAARI - MONIMUOTOISUUDEN YLLÄPITÄMINEN MUUTTUVASSA YMPÄRISTÖSSÄ

Vartiosaaren rakentamisesta seuraa iso muutos luonnonalueesta rakennetuksi alueeksi. Monimuotoisuuden ylläpitäminen muuttuvassa ympäristössä tulee olemaan ydinkysymyksiä. Miten rakentaa niin, että mahdollisimman vähän luonnonarvoja menetettäisiin? Miten kompensoida menetettyä luontoa?

Hulevedet

Vartiosaaren vesitasapainon säilyttäminen rakentamisesta huolimatta nykyisenkaltaisena tulee olemaan tärkeää. Vartiosaassa on luontoarvoja, jotka ovat herkkiä vesiolosuhteiden muutokselle. Varsinkin rantavyöhykkeen metsäalueiden elinvoimaisuuden varmistaminen on tärkeää saaren maisemakuvan säilyttämiseksi. Osayleiskaavaprosessiin liittyvä Vartiosaaren hulevesien hallintasuunnitelma valmistui syksyllä 2015. (Ramboll) Selvityksen tarkoituksena on etsiä keinoja välttää ja ehkäistä vesitasapainon häiriintymistä ja toisaalta rikastuttaa kaupunkiympäristöä hulevesien käytöllä.

Pitkällä aikavälillä ilmastonmuutos tulee lisäämään sademääriä, josta seuraa kaupunkitulvien lisääntymistä. Uutta tiivistä kaupunkirakennetta suunniteltaessa hulevedet eli sade- ja sulamisvedet on otettava huomioon entistä paremmin. Vartiosaaren maljamainen maisemarakenne voisi johtaa rankkasadetapahtuman aikaan pahoihin sadevesitulviin rakennetussa ympäristössä, koska sadeveden luonnollinen purkusuunta laaksosta on vain yhteen suuntaan merelle.

Hankalasti hallittavan haitan sijaan hulevedet voi nähdä elinympäristön elinvoimaisuuden lähteenä ja arvokkaana voimavarana myös rakennetussa ympäristössä. Vartiosaassa hulevesistä ja niiden käsittelystä tulee virkistys-, piha- ja katualueita rikastava elementti. Vartiosaaren hulevedet kulkevat pääosin avointa hulevesijärjestelmää pitkin. Hulevedet näkyvät kaupunginosan ilmeessä viherkatoista ja kaupunkimaisista vesiuomista viehättäviin vesialtasiin, joissa hulevesiä kootaan, pidätetään ja biosuodatetaan.

HULEVESIEN HALLINTASUUNNITELMA

Hulevesien hallinnan viitesuunnitelma on laadittu maankäytön ja vesiolosuhteiden yhteensovittamiseksi ja luontoarvojen säilymisen turvaamiseksi Vartiosaassa. Suunnitelmassa on selvitetty vesien paikallisen ja luonnonmukaisen kaltaisen hallinnan mahdollisuuksia, rajoitteita ja keinoja. Työn tuloksena on viherrakenteeseen kytkeytyvä, sinivihreän infrastruktuurin menetelmiä hyödyntävä hulevesien hallinnan viitesuunnitelma, joka linjaa alueen hulevesien hallinnan tavoitteita ja periaatteita jatkosuunnittelun pohjaksi.

Hulevesien hallintasuunnitelma
Ramboll
Kaupunkisuunnitteluviraston
Asemakaavaosaston
selvityksiä 2015:4

Uudet, avoimet hulevesijärjestelmät erilaisine lamikko- ja puroaiheineen voivat edistää monimuotoisuutta. Suodatettuja hulevesiä voidaan myös hyödyntää esim. kasteluvesinä palstaviljelyalueella tai ohjata hulevesiä pihojen kasvillisuuden käyttöön

Viherkatot

Vartiosaaren rinnemaisemiin porrastuneiden talojen viherkatot muodostavat uuden mielenkiintoisen elementin toiminnallisesti, esteettisesti ja ekologisesti. Asuin- ja paikoitustalojen kattoja voidaan käyttää kattopuutarhoina tai -terasseina. Paikoitushallien katoille voidaan sijoittaa erilaisia virkistystoimintoja tai vaikkapa kaupunkiviljelypaikkoja. Viherkatoilla luodaan esteettisesti mielenkiintoinen kattomaailma ja toisaalta ne toimivat myös hulevesien pidätysmenetelmänä ja biodiversiteettikattona esim. ketolajistolle muodostaen uutta, kallioluontoa muistuttavaa biotooppia.

Vihreä vallankumous - viherkerroin asemakaavoihin

Jotta Vartiosaaren korttelipihojen luonnonpuusto ja kallioalueet säilyisivät ja pihosta kehittyisi reheviä, voidaan asemakaavoitusvaiheessa käyttää viherkerroinmenetelmää. Se on asemakaavoituksen uusi työkalu, jolla korttelialueelle määritellään tavoiteviherpinta-ala, joka voidaan joustavasti toteuttaa käyttämällä vapaavalintaisia ja pisteytettyjä viherlementtejä. Pisteytys tukee mm. luonnonpuuston säilyttämistä, viherkattoja ja hulevesiratkaisuja. Eri viherkerroinmenetelmiä on käytössä mm. Berliinissä, Seattlessa ja Malmössä.

Rakentamisen aikaisten haittojen estäminen

Luonnontilaista saarta rakennettaessa on varauduttava jo hyvissä ajoin rakentamisen aiheuttamien haittojen ehkäisyyn.

Viherkatoilla luodaan esteettisesti mielenkiintoinen kattomaailma ja voidaan ylläpitää ympäristön monimuotoisuutta.

Yllä: Artipelago, Tukholman saaristo. Kuva: Ritva Luoto. Alla Augustenborgin kasvitieteellinen kattopuutarha, Malmö. Kuva: Niina Strengell.

Luonnonmetsät toimivat tehokkaina hiilinieluinä. Vartiosaassa on tavoitteena, että mahdollisimman paljon nykyistä puustoa säilyy. Metsäalueita voidaan valmentaa, jotta ne kestävät paremmin rakentamisen vuoksi muuttuvat olosuhteet. Etenkin tulevien puistoalueiden reunametsät ja korttelipiha-alueiden puut hyötyvät tästä, koska ne kohtavat eniten muuttuvat elinolosuhteet. Metsäalueiden valmentaminen tulisi aloittaa jo vuosia ennen suunnitellun rakentamisen aloittamista, jotta puut ehtivät sopeutua.

Korttelialueilla asemakaavassa säilytettäväksi osoitetut luonnonalueet tulisi aidata rakennustyön ajaksi, jotta säästettäväksi merkityt alueet todella säilyvät elinkykyisinä ja hyväkuntoisina. Aitaaminen suojaa herkkää kallionlakikasvillisuutta tai metsänpohjan luontaista kasvillisuutta tuhoutumiselta, puustoa rakentamisaikaisilta vahingoilta ja maaperää tiivistymiseltä.

Hulevesien hallinta rakentamisaikaan on tärkeää, jotta vältetään kiintoaineksen huuhtoutuminen maarakentamisen yhteydessä. Valumavedet voivat paikallisesti kuljettaa suuria määriä kiintoainetta ja siihen sitoutuneita ravinteita vesistöihin. Hulevesien hallinnalla voidaan merkittävästi vähentää rakentamisen vesistövaikutuksia purkuvesistöön eli saarta ympäröivään merialueeseen.

Saaren massatasapainon säilyttämisellä on suuri merkitys alueen ekotehokkuudelle. Tämä tarkoittaa, että pääosa saarella kaivetuista tai louhituista massoista pyritään käyttämään Vartiosaassa, eikä niitä kuljeteta pois saarelta ja tuoda uusia maamassoja tilalle muutaman kuukauden kuluttua. Massatasapainon hallinta tulee ottaa huomioon jatkosuunnittelussa, esim. massojen säilytykselle ja käsittelylle tulee osoittaa soveltuvat, väliaikaiset paikat.

Kööpenhaminassa oli kova rankkasadetapahtuma vuonna 2011, joka aiheutti suuret aineelliset vahingot. Kaupunki päätti aloittaa Cloudburst - projektin (rankkasadetapahtuman hallinta- projekti), jossa koko kaupungin alueelle laaditaan tulvayleissuunnitelma. Katualueita käytetään innovatiivisesti tulvareitteinä ja huleveden viivytysalueina; vihreä infrastruktuurin avulla myös katutilojen viihtyisyys lisääntyy. Atelier Dreiseitl, Ramboll.

VARTIOSAAREN NYKYINEN VIRKISTYSKÄYTTÖ

Vartiosaari on nykyisellään pääosin virkistysmetsää. Tänä päivänä saaren virkistyskäyttö painottuu kesäasumiseen. Osa saaren huviloista on yksityiskäytössä ja kaupungin omistamista huviloista monet on vuokrattu eri yhdistysten kesänviettopaikoiksi.

Lähinnä kesäaikaan Vartiosaaressa on muuttakin virkistystoimintaa, mm. Nuorisoasiainkeskuk-
sen kesäleiritoimintaa ja Sosiaaliviraston lapsi- ja nuorisotyötä. Saaren keskellä on Vartiosaari-seuran palstaviljelyalue, jossa on 50 aarin kokoista viljelypalstaa.

Vartiosaaren arvioidaan olevan noin 10 000 käyntiä vuodessa. Viitisensataa kävijää tulee saarelle vuoroveneellä. Vartiosaaren laajempaa virkistyskäyttöä rajoittaa saaren huono saavutettavuus. Saareen pääseminen edellyttää kesäisin yhteysaluksen aikataulujen mukaista kulkemista tai omaa venettä ja talvella kulkemisen kestäväää jäätilannetta. Vuoroveneet kulkevat vain 2-3 kuukautta vuodessa ja silloinkin niiden vuorovälit ovat hankalat. Satunnaista retkeilijää vaivaa myös palvelujen puute. Saarella ei ole julkista wc:tä, vesipistettä tai esim. kahvilaa. Satunnaisen kävijän on myös vaikea hahmottaa minne saarella saa mennä; saaren rannat ovat nykyisessä kesäasumiskäytössä enimmäkseen luonteeltaan melko yksityisiä.

Nykyistä polustoa saarella on hieman yli 7 kilometriä. Pääosa poluista kulkee sisämaassa, sillä suurin osa rannoista on yksityisiä tai vuokrattujen huviloiden käytössä. Vartiosaariseuran ylläpitämä luontopolku esittelee saaren vaihtelevaa luontoa ja hienoja näkymiä.

Saaren keskiosan vanhassa tallissa asustavat Vartiosaaren luonto- ja eläintallichdistyksen vuohet ja joinain kesinä saaren eteläpäässä on laiduntanut Haltialan lampaista. Vartiosaaressa on kallion kupeessa oleva hartauspaikka, jota kutsutaan Met-

säkirkoksi. Siellä on pidetty jumalanpalveluksia kesäsunntaisin, mutta nyt se on käytössä harvakseltaan. Vartiosaaren vuoden suurin tapahtuma on kesäisin järjestettävä Vartiosaaripäivä, jolloin saarella on monenlaista tapahtumaa ja runsaasti kävijöitä.

Vartiosaarta kiertävät tärkeät veneilyväylät, jotka johtavat Marjaniemen, Puotilan, Roihuvuoren ja Tammisalonsatamista merelle Ramsinniemen ja Reposalmen kautta. Alueen satamissa on lähes 1700 venepaikkaa (v.2010). Huolimatta saarta kiertävistä veneilyväylistä, satunnaisen veneilijän on lähes mahdotonta rantautua Vartiosaareen, koska yleisiä rantautumislaitureita ei ole.

Talvisin merenjäällä Vartiosaaren ympäri menee liikuntaviraston ylläpitämä hiihtolatu. Lähimmät liikuntapalvelut sijaitsevat Laajasalon urheilupuistossa ja lähin valvottu uimaranta eli Laajasalon uimaranta on aivan Reposalmen kupeessa.

**Haltialan lampaat ovat saaren kesäasukkaita.
Kuva: Niina Strenge.**

10 000
käyntiä vuodessa

VARTIOSAARI VIHERRAKENTEESSA

Nykyään Vartiosaari on melko passiivinen osa Itä-Helsingin viherrakennetta. Nykyinen käyttö (n. 10 000 käyntiä/vuosi) on vähäistä verrattuna siihen, että 3 kilometrin säteellä saaresta asuu hieman yli 60 000 ihmistä (v. 2015).

Vartiosaari sijaitsee alueella, jossa on paljon virkistysaluetta asukasta kohden. Vartiosaaren vaikutusalueella (Herttoniemi, Kulosaari, Laajasalo, Santahamina, Tammisalo, Vartiosaari) on tällä hetkellä viheraluetta n. 190m² /asukas (v. 2011). Keskimäärin Helsingissä on viheraluetta 106m² / asukas. Tämä sisältää kaikki viheralueet puistoista virkistysmetsiin ja maisemaniittyihin. Viheraluemäärät vaihtelevat paljon Helsingin sisällä, esim. Laajasalossa viheraluetta oli 220 m² asukasta kohden, kun viereisessä, pientalovaltaisessa Tammisalossa oli viheraluetta 55,3 m² /asukas. Kun Vartiosaaren ja Kruunuvuorenrannan uudet asuinalueet ja Laajasalon täydennysrakentaminen toteutuvat, alueelle tulee n. 20 000 uutta asukasta, eli yhteensä n. 80 000 asukasta. Väestön lisääntyminen alueella lisää viheralueiden käyttöä ja sen tulee näkyä myös virkistysalueille kanavoituvina panostuksina.

Vartiosaaren
vaikutusalueella
viheraluetta nyt
190m²
/asukas

Helsingin keskiarvo
106m²
/asukas

Vartiosaassa,
Laajasalossa ja
Kruunuvuorenrannassa
28 000
uutta asukasta

Vartiosaaresta Itä-Helsingin kulttuuripuiston ydin

Vartiosaari on osa Itä-Helsingin kulttuuripuistoa eli Helsingin itäistä vihersormea. Itä-Helsingin kulttuuripuisto on teemallinen kokonaisuus, johon kuuluu viher- ja vesialueita sekä rakennettua ympäristöä. Kulttuuripuiston erityisyys perustuu alueen vahvaan kulttuurihistorialliseen sisältöön: Vartiokylänlahden tienoilla on 12 kartanokokonaisuutta ja useampia huvila-alueita. Myös merellisyys on Itä-Helsingin kulttuuripuiston vahvuus.

Itä-Helsingin kulttuuripuiston kehittämissuunnitelman tavoitteet on hyväksytty kaupunkisuunnittelulautakunnassa vuonna 2011. Kehittämissuunnitelman tavoitteita ovat saavutettavuuden ja sisäisten yhteyksien parantaminen, toiminnallisen sisällön kehittäminen sekä kulttuuriperinnön ja maiseman arvojen esilletuominen.

Vartiosaari tulee muodostamaan Itä-Helsingin kulttuuripuiston puuttuvan yhteyden Vartiokylänlahden ympäri. Vartiosaari on tulevaisuudessa Itä-Helsingin kulttuuripuiston ydinaluetta vahvan sisältönsä vuoksi. Vartiosaaresta kulttuuripuiston reitti kulkee saaren kaakkois- ja itä-rantaa pitkin, jossa on hienoja huvilakokonaisuuksia (mm. Sunnanvik, Janneberg) sekä upeita merellisiä maisemia Itäisen saariston suuntaan. Kulttuuripuiston reitti nousee näköalakalliolle, josta jatkuu sillan yli Ramsinniemeen. Näköalapaikalta ja sillalta avautuu yksi Helsingin hienoimmista merimaisemista: Itäisen saariston täplittämä meri pitkälle avoimeen horisonttiin.

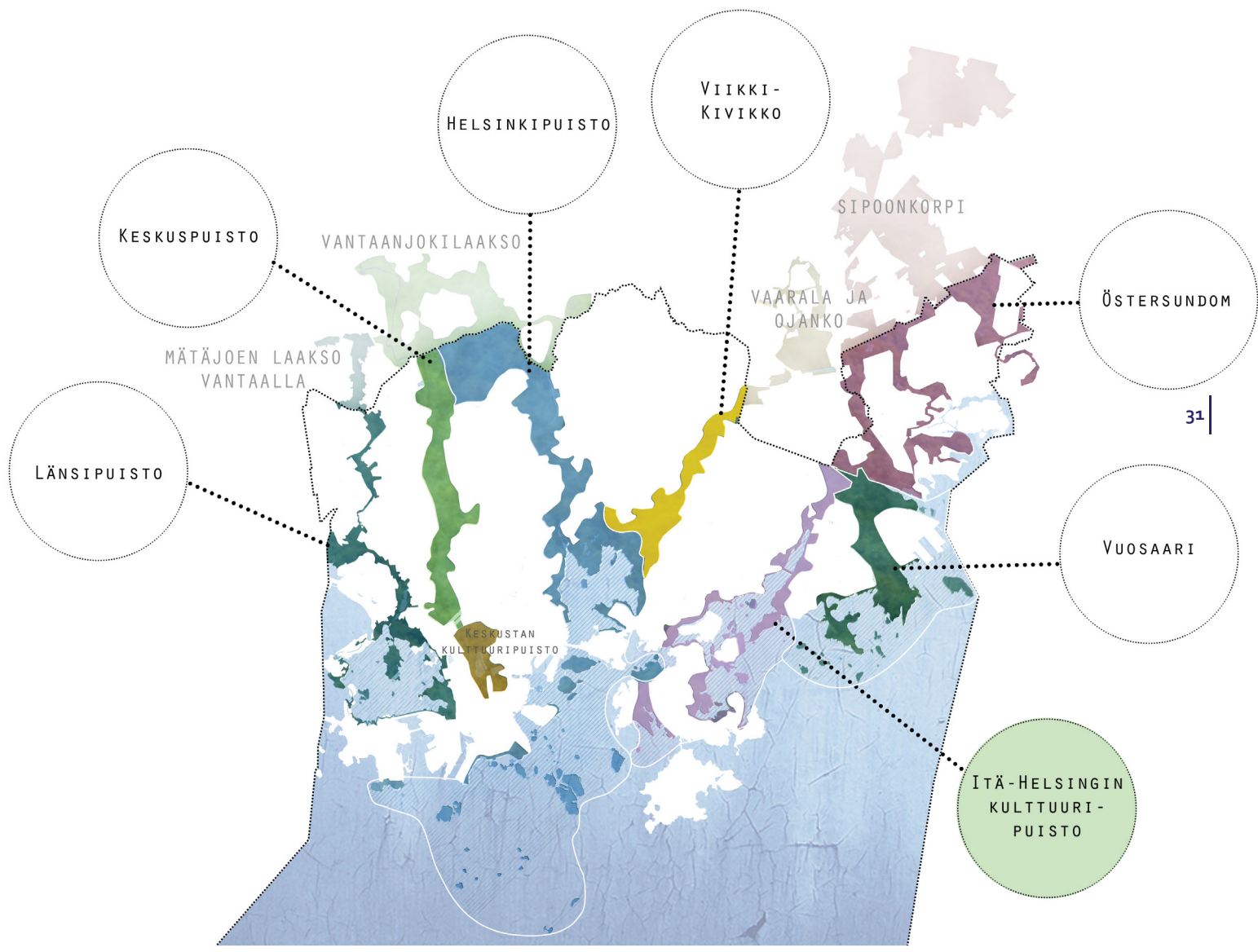
Tulevaisuuden Vartiosaaren viheralueiden määrä ja luonne

Vartiosaaren uusi rakentaminen on sijoittunut saaren keskiosaan tiiviisti, jolloin mahdollisimman paljon saaren vehreydestä säilyy.

Vartiosaareen tulee jäämään viher- ja vapaa-alueita lähes 38 hehtaaria, mikä sisältää puistoja, virkistysmetsiä, pihakatuja ja aukioita. Jos saarella asuu 6000 ihmistä, virkistysaluetta on n. 63 m² asukasta kohden. Tämä on saman verran kuin esim. Lauttasaaresta. Mikäli saaresta asuu 7000 ihmistä, niin viheraluetta jää hieman yli 53 m² asukasta kohden, mikä on lähellä Tammisalonsa viheraluemäärää.

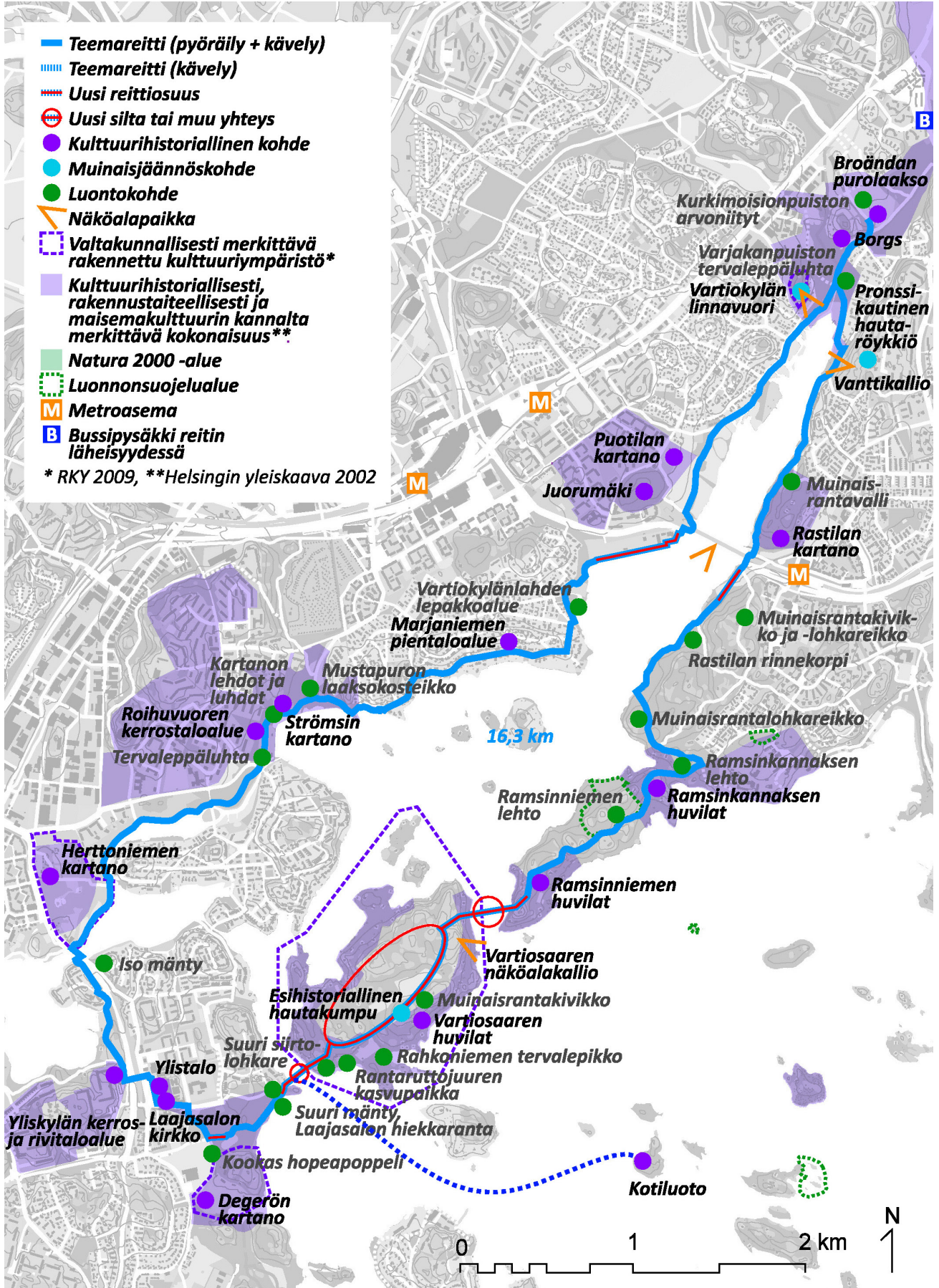
Pääosa viheralueesta on puistometsää, jota jää yli 22 hehtaaria. Loput noin 15 hehtaaria ovat erilaisia rakennettuja viheralueita, sisältäen mm. puistot, urheilukentät, leikkipuistot, palstaviljelyalueet tms. Vartiosaaren uudisrakentamisen volyyymi, tuleva asukasmäärä ja sen myötä tehostuva virkistyskäyttö vaatii virkistysalueilta kulutuskestävyyttä. Tästä syystä Vartiosaaren keskeiset viheralueet ovat luonteeltaan kaupunkimaisia laadukkaita, rakennettuja puistoja.

Ranta-alueet säilyvät luonnonmukaisempina ja kulttuurihistoriallisina alueina. Tehostuvan virkistyskäytön aiheuttamaa kulumista ranta- ja metsäalueilla voidaan ehkäistä reittiverkoston huolellisella suunnittelulla, toimivalla kulunohjauksella ja mm. erilaisin pitkospuurakentein herkillä kallioalueilla ja kosteikkopaikoissa. Metsät ja muut luontoalueet muuttuvat luonteeltaan hoidetummiksi kaupunkimetsiksi.

Helsingin vihersomet 2015. Kuva: Elina Lindholm.

- Teemareitti (pyöräily + kävely)
 - - - - Teemareitti (kävely)
 - - - - Uusi reittiosuus
 - Uusi silta tai muu yhteys
 - Kulttuurihistoriallinen kohde
 - Muinaisjäännöskohde
 - Luontokohde
 - ▶ Näköalapaikka
 - Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö*
 - Kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittävä kokonaisuus**
 - Natura 2000 -alue
 - Luonnonsuojelualue
 - M Metroasema
 - B Bussipysäkki reitin läheisyydessä
- * RKY 2009, **Helsingin yleiskaava 2002

VIHERALUEISTA LAATUA ELÄMÄÄN - VARTIOSAAREN VIHERALUEIDEN TAVOITTEET

Tavoitteena on kehittää Vartiosaaresta niin hieno virkistysympäristö, että sen vetovoimaiset kohteet houkuttavat käyttäjiä myös muualta Helsingistä.

Vartiosaaren virkistysalueilla on erityisen otolliset lähtökohdat saaren huvilakulttuurin, merellisen sijainnin ja maisemien sekä omaleimaisen maisemarakenteen ja sen muovaamien monipuolisten luontokohteiden vuoksi. Virkistysalue suunnittelun lähtökohdaksi on säilyttää ja korostaa näitä hienoja ominaispiirteitä, jotta saaren parhaat puolet säilyisivät tulevaisuudessakin.

Laadukkaat viheralueet lisäävät elämänlaatua. Lähiympäristö, joka houkuttelee käyttämään ja viipymään, lisää arjen tyytyväisyyttä, yhteisöllisyyttä ja juurruttaa asuinpaikkaan. Lähellä sijaitsevat virkistysalueet lisäävät tutkimuksien mukaan arkiliikuntaa.

Vartiosaarissa pyritään maksimoimaan kaupunkivihreän määrä. Kasvillisuuden rooli viihtyisän kaupunkiympäristön syntymisessä on merkittävä. Ympäristöllä on suuri merkitys elämänlaadulle ja ympäristön terveysvaikutukset tunnetaan yhä paremmin. Viheralueiden huolellisella suunnittelulla, monipuolisella kasvillisuudella, viherkatoilla ja hulevesiaiheilla myös kompensoidaan rakennettujen alueiden tuottamia kasviuonepäästöjä ja luonnonvaraisen kasvillisuuden vähenemistä.

◀ Vartiokylänlahden kierroksella on paljon kulttuurihistoriallisia- ja luontokohteita. Itä-Helsingin kulttuuri-puisto, KSV/ Anna-Kaisa Aalto, 2011.

Vartiosaaren virkistysalue suunnittelun lähtökohdina ovat olleet seuraavat periaatteet:

- Saaren rantojen avaaminen laajaan virkistyskäyttöön rantavyöhykkeen kulttuurihistoriallisia arvoja kunnioittaen.
- Uusien virkistystoimintojen sijoittaminen olemassa oleviin, kaupungin omistamiin rakennuksiin ja huvilapuutarhojen kunnostus viheralueiksi.
- Merellisyyden edistäminen monilla tasoilla uusista veneilypalveluista rantareittiin ja näkyvien avaamiseen.
- Vartiosaari osana tulevaa pyöräilyn laatuikäväien eli baanojen verkostoa.
- Vartiosaaren metsäisen ominaisuuden vaaliminen viheralueilla, pääosa viheralueista on puistometsää.
- Arvokkaiden luontokohteiden vaaliminen.
- Kaupunkiviljelyn edistäminen virkistysalueilla ja korttelipihoissa.
- Hulevesiaiheista kaupunkitalan huippukohteita. Hulevedet käsitellään saarella ja viher- ja katualueille varataan tilaa niitä varten.
- Viherkattojen hyödyntäminen oleskeluun, kaupunkiviljelyyn ja biodiversiteettikattoina.
- Virkistyspalvelujen uudenlaisia ratkaisut, esim. paikoitushallien kattojen hyödyntäminen urheilu-, leikki- ja lähiliikunta-paikoiksi.

Viheralueita kaikille

Vartiosaaren tuhansista uusista asukkaista moni on lapsi, nuori tai vanhus - eli viheralueiden pääkäyttäjryhmää, jotka viettävät eniten aikaa virkistysalueilla. Saaren viher- ja virkistysalueiden täytyy palvella erilaisten käyttäjäryhmien tarpeita.

Vartiosaaren viheralueet tarjoavat vaihtelevia kokemuksia ja elämyksiä. Saaren itärannalla voi nauttia hiljaisuudesta ja katsoa horisonttiin kaupungin asutuksen ja äänen jäädessä kallioselänteiden katveeseen. Luontokokemuksia löytyy selänne metsistä ja rantojen vehreästä miljööstä. Aktiviteetteja ja arkiliikuntaa on virkistysreiteillä ja lähiliikunta- paikoilla. Torit, aukiot ja kaupunginosatalo tarjoavat sosiaalisia kontakteja. Yhteisöllistä tekemistä voi löytää viljelypalstoilta tai vaikkapa melontakeskuksesta.

**KAUPUNKIEN
VIRKISTYSALUEET TÄYTTÄVÄT
EKOLOGISIA, SOSIAALISIA,
TERVEYDELLISIÄ JA
ESTEETTISIÄ TARPEITA.**

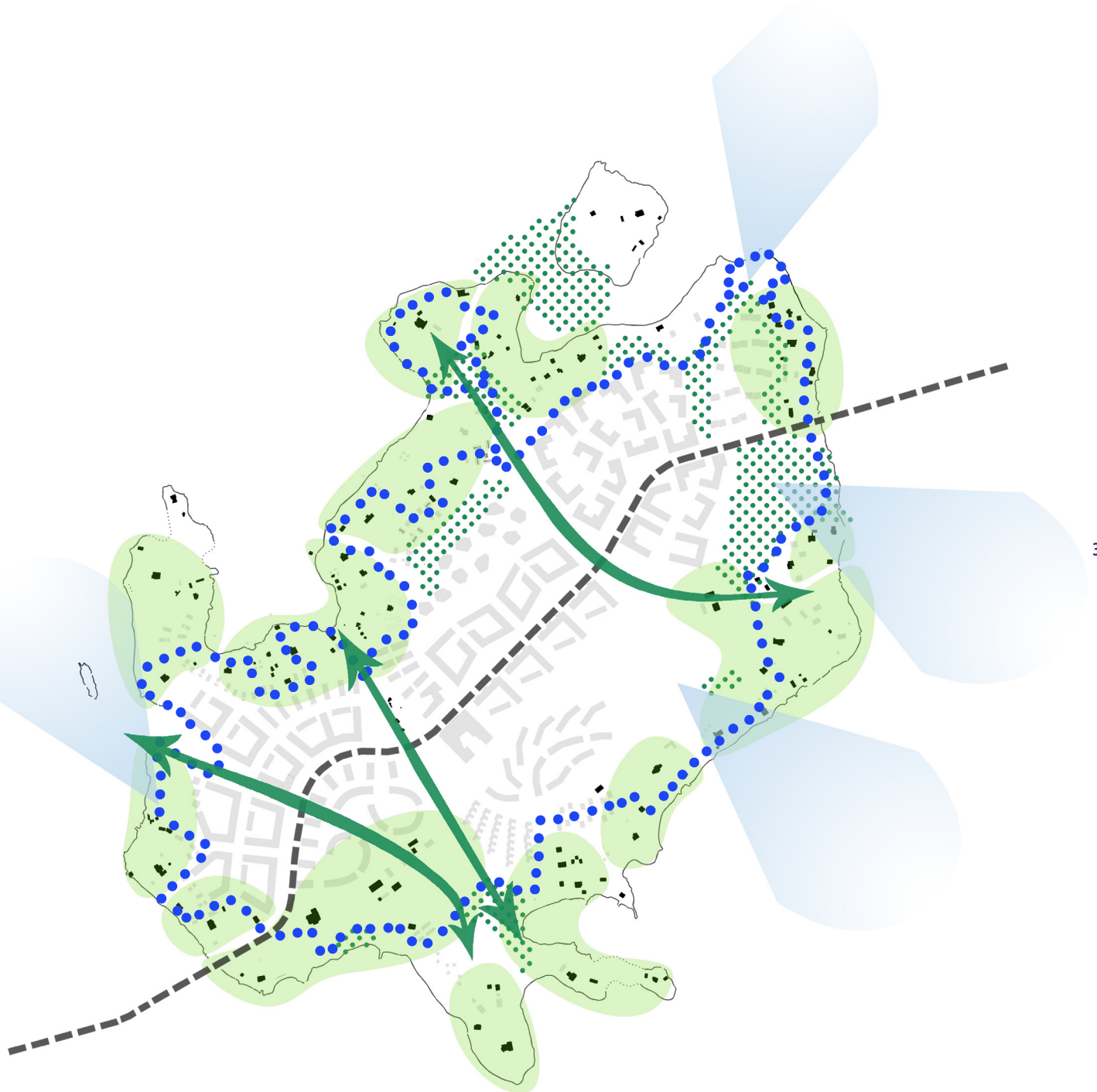
VARTIOSAAREN VIHERALUEVERKOSTON RUNKO JA VIHERALUE- HIERARKIA

Vartiosaaren viheralueverkoston runko muodostuu kulttuurihistoriallisesti arvokkaasta **rantamiljööstä** ja sillä kulkevasta **rantareitistä** sekä kolmesta saaren läpäisevästä **viherakselista**.

Rantareitin alue on luonnonläheinen ja kulttuurihistoriallinen alue, kun taas viherakseleille sijoittuvat uudet, modernit rakennetut puistoalueet ja virkistystoiminnot.

Saaren läpi kulkee **pääpyöräilyreitti**, baana, joka muodostaa uuden sujuvan yhteyden Laajasalosta keskustaan ja Vuosaaren kautta laajemmille luontoalueille Mustavuoresta aina Sipoonkorpeen asti.

Vartiosaaren viheralueverkoston runko.
KSV/ Niina Strengell.

Viheralueverkostoa täydentävät elementit

Viheralueverkostoa täydentävät rakennetun alueen sisään jäävät pienimuotoiset virkistystoiminnot mm. taskupuistot ja ulkoliikuntapisteet. Tulevien suurtalokorttelien vehreät ja puutarhamaiset sisäpihat jatkavat Vartiosaaren puutarhakulttuuriperinnettä. Korttelialueilla hulevesien käsittely ja viherkatot tuovat oman ekologisestikin rikastavan osansa Vartiosaaren viherympäristöön.

Vartiosaaren viheraluehierarkia

Vartiosaaren viheralueet jakaantuvat kolmeen tasoon: koko kaupungin virkistystä palveleviin, kaupunginosan virkistystä palveleviin ja yksittäisten asuinalueiden eli kylien sisäisiin virkistystoimintoihin.

Koko kaupungin virkistykseen kuuluvat saaren poikki kulkeva pyöräilyn uusi laatukäytävä, baana, sekä uusi rantareitti merellisine palveluineen,

joka on osa myös Itä-Helsingin kulttuuripuiston reitistöä. Vartiosaaren palstaviljelyaluetta laajennetaan ja saareen tulee mahdollisesti kaupunkiviljelykeskus, jotka ovat kaikkien kaupunkilaisten käytössä.

Kaupunginosan yhteisiä virkistystoimintoja ovat mm. saaren keskiosiin sijoittuva laajempi kaupunginosapuisto, koulun yhteyteen tuleva monitoimikenttä sekä nykyiselle eläintalialueelle sijoittuva suuri leikkipuisto: tilakeskuksen nykyiset rakennukset voivat toimia leikkipuiston ja kaupunginosan tahtumatiloina.

Paikallisia viheralueita ovat kylämäisten kaupunginosien omat pienet virkistysalueet rakentamisen lomassa, kuten aukiot, taskupuistot, näköalapaikat, pienet leikki- tai lähiliikuntapaikat.

TASKUPIUISTO
LEIKKIPAIIKKA
LÄHILIIKUNTAPAIIKKA
AUKIO
SADEPUUTARHA
OLESKELUPAIIKKA

KAUPUNGINOSAPUIISTO
MONITOIMIKENTTÄ
LEIKKIPUIISTO

BAANA
RANTAREITTI
ITÄ-HELSINGIN
KULTTUURIPUIISTO

KYLÄ

KAUPUNGINOSA

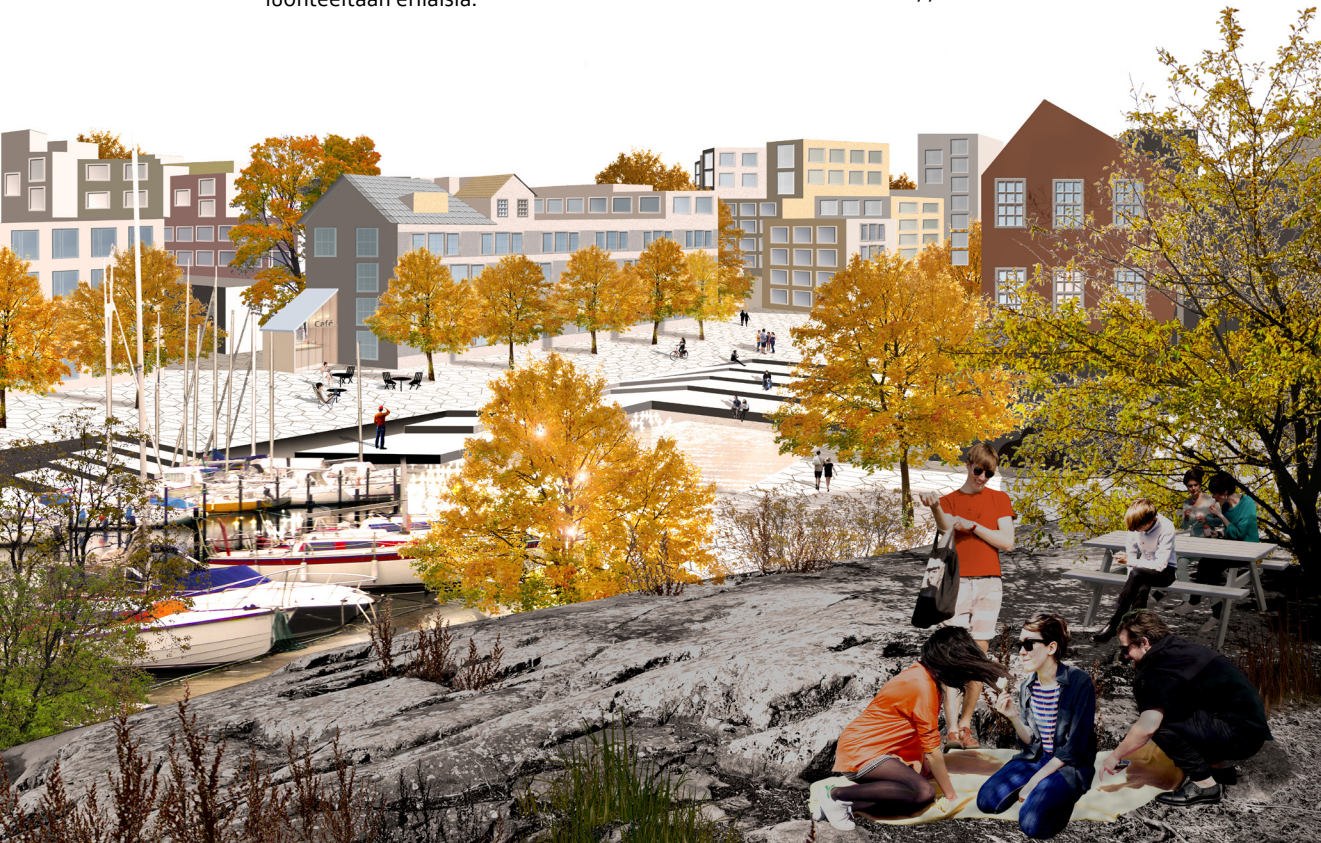
KOKO KAUPUNKI

VIHERAKSELIT

Saaren viheralueverkoston rungon muodostavat saaren poikki rannasta rantaan kulkevat kolme viherakselia, joille virkistystoiminnot pääosin sijoituvat. Nämä akselit tarjoavat sujuvan yhteyden merelle saaren suljetummasta sisäosasta ja toisaalta toimivat myös ekologisina yhteyksinä saaren lepäkokannalle. Vartiosaaren puistoakselit ovat melko kapeita viheralueita, mikä heikentää niiden kulutuksenkestävyyttä. Tästä johtuen viherakselit ovat pääosin rakennettuja puistoja – pohjoisinta, metsäistä viherakselia lukuunottamatta. Viherakselit ovat luonteeltaan erilaisia.

Huvilarannan viherakseli

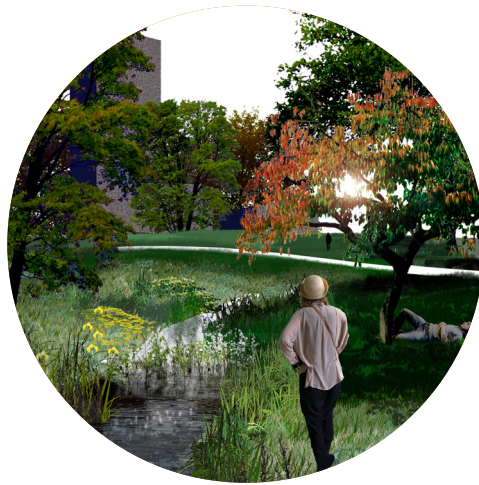
Saaren eteläisin viherakseli johtaa Huvilarannan aukiolta puukujanneyhteyttä pitkin Sunnankin kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen huvila- ja puistokokonaisuuteen. Huvilarannan aukio on Vartiosaaren merellinen keskus, jota kesäisin elävöittää pienvenesatama ja talvisin avantouintikeskus. Huvilarannan aukio ja ranta ovat kaupunkimaista ja korkealaatuista kaupunkitilaa. Sunnankin hienosta päärakennuksesta tulee Vartiosaaren kaupunginosatiloineen ja näyttelytiloineen ja vanha puutarha entisöidään julkiseksi puistoksi. Tilan vanha navetta, puutarhurin asunto ja kasvihuone muodostavat uuden kaupunkiviljelykeskuksen ytimen läheisine ryytimineen.

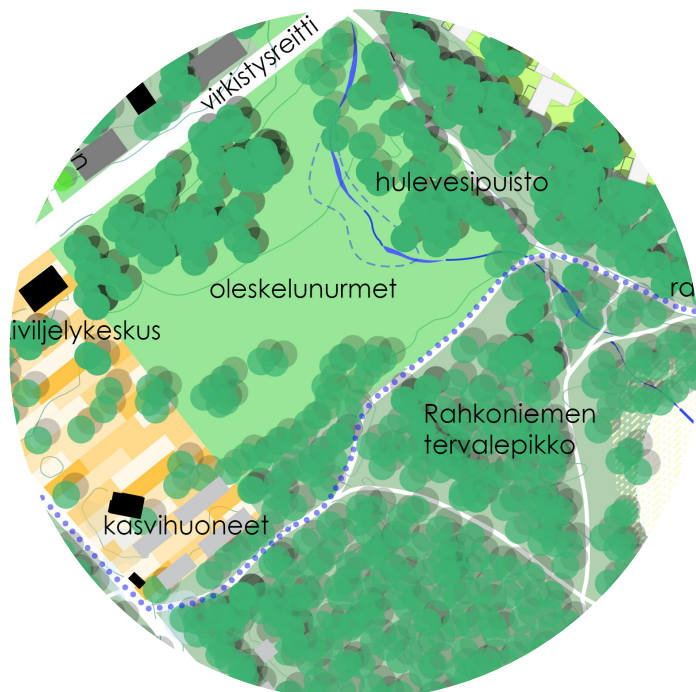
Huvilarannan aukio ja pienvenesatama ovat Vartiosaaren merellinen keskus.
Näkymäkuva: Rosa Aamunkoi, Jun Yang.

Kaupunginosapuisto keskiakselilla

Keskimmäinen viherakseli alkaa Kalliorannan lahdelta ja päättyy Rahkonien tervalepikkoon. Viherakselille sijoittuu suuri kaupunginosapuisto virkistystoimintoineen. Puistoalueelle jää vanha saaren rakentajan mökki, joka tulevaisuudessa voi toimia mahdollisesti kylätalona. Koko saaren yhteisessä kaupunginosapuistossa on laajoja oleilunurmia, pelikenttä ja lähiliikuntapaikka. Pääkadun varteen sijoittuu hulevesipuisto, jonka vesialtaat, kulkuväylät, sillat ja kosteikkoistutukset muodostavat viehättävän osan kaupunginosapuistoa. Hulevesipuiston biosuodatusaltaissa puhdistettu vesi kulkee Rahkonien tervalepikon pohjoispuolitse merelle.

Hulevesipuiston vesialtaat, kulkuväylät ja kosteikkoistutukset muodostavat viehättävän osan kaupunginosapuistoa. Näkymäkuva: Rosa Aamunkoi.

Kaupunginosapuistossa on laajat oleskelunurmet. Kuva ja ote virkistysalueiden yleissuunnitelmasta: Niina Strengell.

Metsäpuistossa on rauhallinen tunnelma. Herkkä metsänpohjakasvillisuus säilyy, kun kulku ohjataan puisia rakenteita pitkin. Näkymäkuva: Rosa Aamunkoi.

Moderni metsäpuisto

Vartiosaaren pohjoisin viherakseli yhdistää saaren itä- ja länsirannat puustoisella metsäpuistolla, joka toimii tärkeänä kulkuyhteytenä saaren lepakkokannalle. Metsäpuistossa kulku on ohjattu puisia rakenteita pitkin, jotta kulumiselle arka selänmetsän pohjakasvillisuus säilyy. Reitti on luonteeltaan metsäinen elämyspolku. Puiston valaistus on suunniteltu siten, että se ei häiritse lepakoita. Metsäpuistossa on myös pieni rauhallinen kolkka, lahopuisto, joka esittelee saaren kääpälajistoa. Rakennettävien

alueiden kääpäkasvustoja on siirretty tänne uuteen, sopivaan habitaattiin.

Pohjoisimmalle viherakselille sijoittuu Vartiosaaren leikkipuisto, joka sijaitsee vanhassa talliympäristössä. Tallissa voidaan järjestää myös erilaisia kaupunginosan tapahtumia ja juhlia.

VARTIOSAAREN VIRKISTYSALUEIDEN YLEISSUUNNITELMA

1. Rantareitti
2. Pienvenesatama / Talviuintikeskus
3. Kaupunginosapuisto
4. Pääkatu - Vartiosaaren puistotie
5. Villa Kaislikko
6. Pitkospuuyhteys Tervaluotoon
7. Vartiokallion näköalapaikka
8. Metsäpuisto
9. Vartiosaaren leikkipuisto
10. Palstaviljelyalue
11. Hulevesipuisto
12. Viherkatot / toimintakatot
13. Merellinen virkistys
14. Sunnanvikin huvila
15. Rantasaunat
16. Saaristobaana
17. Saaristoliikenteen vuorovenelaituri

VARTIOSAAREN VIRKISTYSPALVELUT

Vaikka Vartiosaarella on tulevaisuudessa sillat, se on saarena silti oma rajattu kokonaisuutensa, jonka vuoksi on tärkeää, että arkipäivän virkistyspalvelut löytyvät saarelta.

Urheilu ja liikunta

Vartiosaaren ei esitetä uusia, suuria urheilutoimintoja, koska Laajasalon liikuntapuisto monipuolisine liikuntakenttineen sijaitsee alle kilometrin etäisyydellä. Vartiosaaren tulee erilaisia pienimuotoisempia lähiliikuntapaikkoja ympäri saarta.

Saaren keskeisellä viherakselilla sijaitsee urheilukenttä, joka toimii talvisin luistinratana. Kentän yhteydessä on ulkoliikuntakeskus välineineen. Kenttä toimii myös koulun urheilukenttänä. Kesälaakson rinteeseen porrastuvien pysäköintilaitosten katoille voidaan perustaa lähiliikuntapaikka, jossa on erilaisia pelikenttiä, skeittipaikka tai kiipeilyseinä.

Rantareitti toimii vartiosaarelaisten kuntoilu-reittinä ja baanaa pitkin pääsee pyörälenkeille. Arki-liikunta painottuu vartiosaarelaisten liikuntamuotona, koska saari on autoriippumaton.

Talvisin Vartiosaarta kiertää hiihtolatu ja leikkipuiston yhteydessä on talvisin pulkkamäki.

Uimapaikat

Vartiosaaren tulee pieniä uimapaikkoja, mutta ei valvottua uimarantaa, koska Laajasalon uimaranta sijaitsee aivan Reposalmen vieressä. Uimapaikat sijaitsevat Sunnanvikin rannassa ja Kalliorannan lahdelta. Huvilarannan pienvenesatamassa on talvisin suuri talviuintikeskus.

Leikkipuisto ja -paikat

Jokaisella asuinalueella on omat pienimuotoiset lähileikkipaikkansa. Koko saaren yhteinen suuri leikkipuisto sijoittuu nykyisen tallialueen ympärille. Vanhaa tallia ja navettaa voidaan käyttää leikkipuiston toimintoihin ja kaupunginosan tapahtumiin.

Aurinkolaiturit tarjoavat pääsyn veden ääreen ja niihin voi jättää myös veneen lyhytaikaisesti.

Tulipaikka voidaan sijoittaa Tervaluotoon.

Näköalapaikalle voidaan sijoittaa **huvimaja**. Huvimajat ovat muistuma saaren vanhasta huvilakulttuurista, mutta ne voivat olla moderni tulkinta aiheesta.

Näkymäkuvat:
Hertta Ahvenainen

Kaupunginosatalo	Avantouinti
Kaupunkiviljely	Rantasauna
Liikunta	Tulipaikka
Urheilu	Koirapuisto
Leikki	Satama
Uimapaikka	Hiihto

Vartiosaaren virkistyspalvelut.
KSV / Niina Strengell.

JALANKULUN JA PYÖRÄILYN REITTI- VERKOSTO

Baana ja rantareitti muodostavat Vartiosaaren jalankulun ja pyöräilyn reittiverkoston rungon, jota täydentävät virkistysyhteydet puistoakseleita pitkin, sekä toissijainen kevyenliikenteen verkosto rakenteen sisällä lähinnä pihakatuja pitkin.

Vartiosaari tarjoaa vaihtelevia virkistysreittejä, joilla on hienoja näkymiä, viihtyisiä paikkoja ja erilaisia reitinosia metsä- ja kalliopoluista kaislikoiden pitkospuihin ja rantakatuihin.

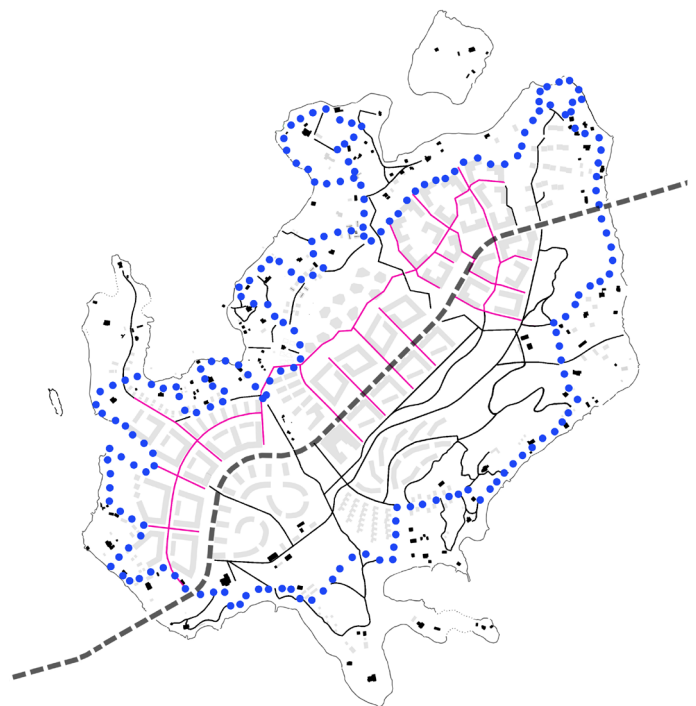
Vartiosaaren jalankulun ja pyöräilyn reittiverkoston suunnittelussa on pyritty ehjiin reitteihin, jotka kiertävät koko saaren. Ranta-alueet halutaan avata avoimempaan käyttöön ja pääsy rantaan järjestetään aina, kun on mahdollista. Reitistöä ei ole johdettu yksityistonttien kautta, mutta kaupungin huvilatontin läpi virkistysreitti voi kulkea. Paljon nykyistä polustoa on säästetty ainakin linjauksina. Koska Vartiosaaren korkeuserot ovat suuret, kaikkialle ei ole mahdollista tarjota esteetöntä virkistysyhteyttä.

Kävellen kotiin

Vartiosaaren virkistysalueille on ominaista, että kaikki sijaitsee Vartiosaassa lähellä, kävelyetäisyyden päässä. Kaikilta asuinalueilta merenrantaan ja puistoalueille on enintään 400m. Myös Laajasalon keskuksen palvelut ovat alle kahden kilometrin päässä Vartiosaaresta, mikä mahdollistaa päivittäis- palveluiden käyttämisen kävellen tai polkupyörällä.

Vartiosaari tähtää autoriippumattomaksi asuinalueeksi. Alueella toimii kaksi suurempaa py-

SILTOJEN SARJAN KAUTTA KULKEVA SAARISTOBAANA TARJOAA UPEITA NÄKYMIÄ MERELLE.

Jalankulun ja pyöräilyn
reittiverkosto.
KSV/ Niina Strengell

- Baana - seudullinen pyöräreitti
- Rantareitti
- Virkistysreitti
- Pihakatu

säköintiyksikköä, jotka toimivat keskuspysäköinti-paikkoina. Kotiin kävellään 200-300 metriä - sama matka kuin raitiovaununpysäkitkin. Laadukas kävely-ympäristö ja sujuvat pyörätiet ovat ensiarvoisen tärkeitä tavoiteltaessa autoriippumatonta asuin-alueita.

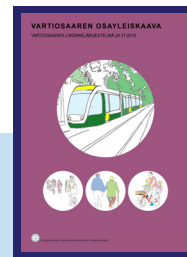
Baanalla

Vartiosaaren tärkein runkoreitti on tuleva itäinen baana, eli pyöräilyn laatukäytävä. Saaren läpi kulkeva baana nopeuttaa monen itähelsinkiläisen työmatkareittejä. Siltojen sarjan kautta kulkeva saaris-tobaana tarjoaa upeita näkymiä merelle ja siitä voi muodostua suosittu pyöräilykohde. Baanaverkon toteutuessa Vartiosaaresta on nopea yhteys polku-pyörällä kantakaupunkiin sekä Laajasalon ja Vuosaaren kautta muualle kaupunkiin.

Koko kaupungin rantareitti

Rantareitti edustaa Vartiosaaren uusia virkistys-palveluja, jotka on tarkoitettu kaikille helsinkiläisil-le. Vartiosaaren rannat pyritään avaamaan yleiseen käyttöön. Vartiosaaren rantareitti kiertää koko saa-ren ja liittyy myös Tervaluodon ja Vasikkaluodon osaksi rantareittiä. Reitti tulee olemaan noin 7 kilo-metriä pitkä.

Vartiosaaren rantareitti on erityisen tärkeä siitä syystä, että se on puuttuva yhteys sekä koko kaupunkia käsittävän rantareitin varrelta että Itäisen kulttuuripuiston Vartiokylänlahden ympäri vie-vältä reitiltä.

VARTIOSAAREN LIIKENNESUUNNITELMA

Vartiosaaren liikennejärjestelmän suunnitteluperi-aatteiden tavoite on tehdä Vartiosaaresta mahdol-lisimman autoriippumaton asuinalue. Tämä voidaan saavuttaa panostamalla erityisesti joukkoliikenteeseen ja pyöräilyyn. Raitiotiestä suunnitellaan mah-dollisimman sujuva, ja muun liikenteen aiheuttamat häiriöt minimoidaan. Saaren läpi kulkevasta pyöräi-lyn laatukäytävästä tehdään sujuva, jolloin se palve-lee myös pidemmän matkan pyöräliikennettä.

Vartiosaaren liikennejärjestelmä
Kaupunkisuunnitteluvirasto
Liikennesuunnitteluosasto
24.11.2015

KOLME KYLÄÄ - VIHERALUEET, KATUYMPÄRISTÖT JA JULKISET KAUPUNKITILAT RAKENTAMISALUEILLA

Omaleimaiset asuinalueet

Vartiosaaren uusi rakentaminen jakaantuu luontevasti saaren topografiaa seuraten kolmeen kaupunkikyliin: Huvilarantaan, Kesälaaksoon ja Vartiokallioon. Jokaiselle alueelle pyritään luomaan omanlaisensa identiteetti ja paikan henki - tässä tavoitteessa julkiset kaupunkitilat sekä virkistys- ja viheralueet ovat tärkeitä.

Kaikilla asuinalueilla on omat lähivirkistyskohteensa; pienimuotoiset leikin, oileilun ja liikunnan ti-

lat. Asuinkortteleiden lomassa on pieniä aukiota ja taskupuistoja sadepuutarhoineen. Alueilla on minipelikenttiä tai ulkokuntosali ja leikkipaikkoja. Jokaisesta kaupunginosasta löytyy myös oma näköalapaikka, jossa kenties voi olla myös huvimaja, jonka suojista voi ihailia maisemaa vuoden ympäri.

Huvilaranta

Eteläisimmän alueen, Huvilarannan, teema on merellisyys, satamatoiminta ja torielämä sekä huvilakulttuuri.

Huvilaranta on saaren merellisin kaupunginosa. Pienvenesataman ympärille kehittyvästä alueesta muodostuu saaren vilkkaampi paikka, jossa saarella ja merellä liikkujat kohtaavat - talvisin elämää alueelle tuo sataman vuodenaikaiskäyttö talviuintikeskuksena. Torialue on Vartiosaaren suu-rempien kaupunginosatapahtumien tapahtuma-

Huvilarannan aukio ja pienvenesatama avautuu lännen suuntaan merensalmelle ja rajautuu näyttävästi rannan jyrkkään kallioon. Näkömakuva: Hertta Ahvenainen, Ote virkistysalueiden yleissuunnitelmasta: KSV/ Niina Strengell

paikka. Torialueella ja rantakadun varsilla on kahviloita ja ravintoloita. Satamaan sijoittuu myös merellisiä palveluja. Rantareitti kulkee Huvilarannan aukion ja pienvenesataman kautta, täällä rantareitti on luonteeltaan kaupunkimainen rantakatu.

Huvilarannan pienvenesatama ja aukio avautuu lännen suuntaan merensalmelle ja rajautuu näyttävästi rannan jyrkkään kallioon. Huvilarannan pienvenesatama toteutetaan korkeatasoisesti ja siten, että se on avoin virkistyskäytölle kaikkina vuodenaikoina. Satama-alue ei ole aidattu vaan läpikuljettavissa läpi vuoden. Pienvenesataman laitureita pitkin pääsee kurkistamaan maisemaa Kanasaaresta.

Sunnanvikin huvilassa on aikoinaan ollut hieno puutarha sadan puun omenatarhoineen, kasvihuoneineen ja poikkeuksellisen laajoine kalliokasvikokoelmineen. Sunnanvikin puutarha voitaisiin kunnostaa puistoksi ja huvila voisi toimia Vartiosaaren kaupunginosatalona.

Kesälaakso

Keskimmäisen, laaksossa sijaitsevan Kesälaakson teemana ovat kaupunkiviljely ja hulevedet sekä toisaalta myös suurkorttelipihojen vehreys ja puutarhamaisuus.

Kesälaakson nykyinen palstaviljelyalue laajenee laaksoalueella. Palstaviljelyalue on alueen sydän, joka jatkaa saaren viljelyperinteitä osana

nykyaikaista kaupunkielämää. Erilaiset hulevesiratkaisut kulkevat läpi alueen niin pääkadulla kuin viheralueilla. Korttelipihat ovat vehreitä ja puutarhamaisia. Kaupunkiviljely korttelipihoilla ja viljelypalsta-alueella jatkaa Vartiosaaren puutarhakulttuuriperinnettä.

Kesälaakson kalliorinteeseen porrastuvat paikotustasot on valjastettu virkistystoimintaan; katoille mahtuu erilaisia pelikenttiä ja monitoimiareenoita. Parkkihallin katot sopivat hyvin myös kaupunkiviljelijöiden kasvusäkeille ja mehiläispesille.

Luonteeltaan Kesälaakso on kodikkaan värikäs. Alueella panostetaan erityisesti hulevesiaiheiden laadukkaaseen toteutukseen.

**Kesälaakson laaja palstaviljelyalue.
Näkymäkuva: Jun Yang, Rosa Aamunkoi**

Sadeputarhat ja hulevesipainanteet elävöittävät katu ympäristöjä. Kuvat: Niina Strengell.

Vartiokallio

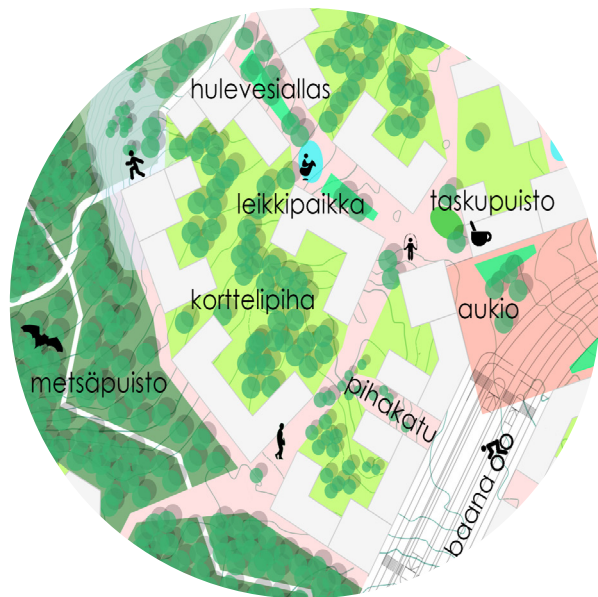
Pohjoisimman, kallioselänteellä sijaitsevan Vartiokallion teemoina ovat kalliot ja kallioluonto, alueelta avautuvat huikeat maisemat sekä vaihtelevat pihakatutilat.

Vartiokalliossa kallioita ja kallioluontoa pyritään säästämään niin suurtorttelipihoilla kuin yleisillä alueilla. Matalampien rakennuksien katoille perustetaan viherkattoja, joilla luodaan esteettisesti mielenkiintoinen kattomaailma. Viherkatot voivat toimia biodiversiteettikattona esim. kallioniittyilajistolle muodostaen osaltaan uutta kallioluontoa.

Vartiokalliossa autopaikoitus sijaitsee keskitetysti kallioluolassa, mikä vapauttaa laajat, vaihtelevan muotoiset katutilat pihakatukäyttöön. Ajo paikoitusluoan on ennen korttelialuetta, jolloin alueen sisällä on vähän ajoneuvoliikennettä, lähinnä huoltoajoa. Pihakatuja ei ole eritelty ajokaistoihin ja kävelykatuihin, vaan ne ovat samaa tilaa, jossa kaikki liikkuvat eli ns. shared space -tilaa.

Pihakadut talojen välissä toimivat kulkuväylinä, mutta asuinkorttelien välisille kujille sijoittuvat myös pienimuotoiset leikki-, oleskelu- ja lähiliikuntapaikat. Pihakaduille voidaan sijoittaa pieniä puistotaskuja, näköalapaikkoja, oleskelupaikkoja, lähiliikuntalaitteita ja leikkipaikkoja, jolloin elämä leviää katutiloihin. Korkealla sijaitsevan kukkulakaupungin pihakadujen päätteinä avautuu komeita näkymiä merelle tai luontoon ja metsään. Pihakadut käsitellään yhtenäisesti ja laadukkaita materiaalein. Pihakadujen pehmeä valaistus luo kodikkaan tunnelman alueelle.

Raitiotien pääte pysäkki sijaitsee Vartiokallion aukiolla, jota jaksotellaan hulevesiaihein ja puuistutuksin. Vartiokallio on luonteeltaan kaupunkimainen ja tiivis. Kaupunkitilat ovat urbaanisti rakennettuja ja erityisesti keskeisen torialueen ja siltä haarautuvien pihakatutilojen toteutukseen panostetaan.

Vartiokallion pihakaduille muodostuu mielenkiintoisia katutiloja. Ote virkistysalueiden yleissuunnitelmasta, KSV/ Niina Strengell

Pyöräilyn ja jalankulun tilaan panostetaan Vartiokalliossa. Katutilat, pihakadut ja aukiot toteutetaan laadukkaasti. Kuvat: Niina Strengell.

Vartiosaaren puistotie

Vartiosaaren pääkatu on bulevardimainen puiden reunustama katu, joka on asuinalueita yhdistävä selkäranka. Kivijalkakaupat ja katutasen työtilat tuovat eloa pääkadulle. Vartiosaaren puistotiellä kulkevat raitiotie, pyöräilijät, jalankulkijat ja autot. Leveä katu kaipaa tilallista jäsentelyä; katutilaa jakotellaan taskuaukioiden, katupuurivien, istutuksien ja nurmipintaisen raitiotien avulla. Aukioita hyödynnetään myös hulevesien käsittelyssä, vettä pidättävät ja puhdistavat sadepuutarhat rikastavat myös kaupunkitilaa.

Teemoista toteutukseen

Kaupunkikyliä identiteettiä vahvistetaan erilaisilla materiaaleilla ja värimaailmoilla.

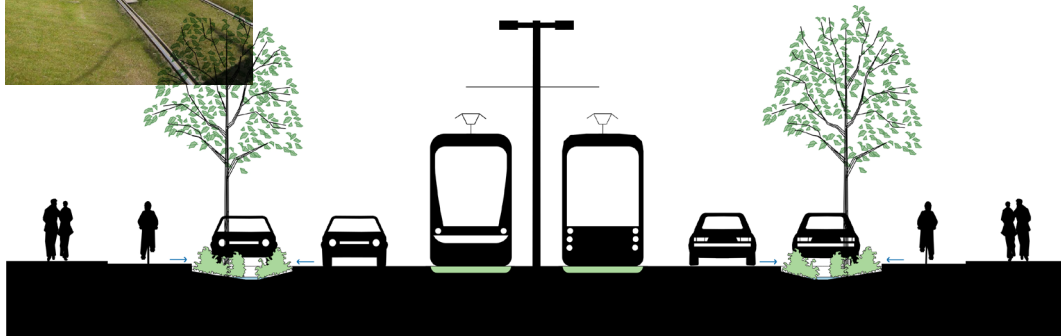
Teemat heijastuvat rakennusten väriytyksessä ja materiaaleissa, samoin julkisten tilojen kalusteissa, valaistuksessa ja materiaaleissa, esim. kiveyksissä. Puurakentaminen on näkyvässä osassa myös viheralueilla.

Vartiosaaren puistotie on asuinalueita yhdistävä selkäranka. Kuva: Rosa Aamunkoi, Jun Yang.

Vartiosaaren katuymäristöistä ja julkisista kaupunkitiloista tulee laadukkaita, kantakaupunkimaisesti toteutettuja ja saaristokaupungin identiteettiä vahvistavia. Vartiosaaren kaupunginosasta tulee auto-riippumaton, jolloin saaren pääliikkumistapoja ovat julkinen liikenne, kävely ja pyöräily. Tämä tarkoittaa, että pyöräilyn ja jalankulun tilaan on panostettava; katuymäristöjen on oltava laadukkaita, toimivia ja visuaalisesti mielenkiintoisia.

Vartiosaaren tulee pääosin keskittetty pysäköintiratkaisu, joka tarkoittaa, että autot ovat muutamassa suuressa pysäköintilaitoksessa. Kotoa on suurin piirtein sama matka raitiovaunupysäkillä kuin keskittettyyn pysäköintilaitokseen - Vartiosaareissa myös autoilija on jalankulkija.

Vartiosaaren puistotietä jakotellaan katupuiden ja hulevesiaiheiden avulla. Raitiotie on nurmipintainen, toimien samalla imeyttävänä pintana. Periaateleikkaus: Vartiosaaren hulevesien hallintasuunnitelma, Ramboll. Kuva: Niina Strengell.

4.

RANTAREITTI JA PUUTARHAKULTTUURI

RANTAREITTI – KULTTUURI- HISTORIALLINEN MILJÖÖ

Vartiosaaren kulttuurihistoriallisen ytimen muodostaa rantojen huvilavyöhyke, jota pitkin uusi rantareitti kulkee. Vartiosaaren rantareitti kiertää koko saaren ja liittyy myös Tervaluodon ja Vasikkaluodon osaksi rantareittiä. Reitti tulee olemaan 7 kilometriä pitkä. Reitti ei kulje koko ajan rannassa, vaan puikkelee maastonmuotoja ja huviloiden pihapiirejä mukaillen ranta-alueella tarjoten vaihtelevia näkymiä merelle, saaristoon, huvilamiljööseen ja luonto-alueille. Tavoitteena on, että rantareitin varrelta löytyisi niin rauhaa ja hiljaisuutta kuin kaupunkielämää ja luontoelämyksiäkin.

Reitin varrelle osuu vaihtelevia alueita rakennetuista rantakaduista luonnonrantoihin ja kaislikoihin. Pääosin rantareitti on luonteelta kapea kivituhkapintainen ulkoilureitti. Rakennetussa ympäristössä rantareitti on kaupunkimainen ja laadukkaasti rakennettu. Paikoitellen reitti voi toimia yksittäisten huviloiden huoltoajoreittinä. Kosteissa rantapaikoissa tai kaislikossa voi olla pitkospuumaisia reitinosia ja poikkeuksellisen hankalassa kallio- maastossa voi olla portaita tai puisia kulkuterasseja. Rantareitin luontoalueet vaativat huolellista reittisuunnittelua ja toimivaa kulunohjausta, jotta kestävät lisääntyvää käyttöä.

Reitillä on esteettömiä jaksoja, mutta koko reitti ei ole esteetön saaren jyrkkien maastonmuotojen vuoksi. Esteettömän reitin sovittaminen ranta-alueiden paikoitellen kallioiseen maastoon ei ole mahdollista hävittämättä maisemallisia arvoja.

Rantareitti avaa pitkiä näkymiä muuten melko sulkeutuneelta saarelta. Ennen huvilapuutarhat

olivat avoimempia merelle päin. Tätä avoimuutta pyritään palauttamaan avaamalla näkymiä merelle ja ympäristöön.

Rantavyöhyke säilyy pääosin luonnonmukaisempina alueena ja rantojen arvokkaat luontokohdet säilyvät. Luonnontilaiset ranta-alueet mahdollistavat saaren lepakkokannan säilymisen. Lepakot suosivat kulttuurivaikutteisia alueita. Vartiosaaresta löydetty lepakojen talvehtimispaikat sijaitsevat maakellareissa ja lisääntymis- ja levähdyspaikat sijaitsevat rantavyöhykkeen vanhoissa huvilarakennuksissa tai niiden piharakennuksissa. Huvilarakennusten kunnossapito edistää myös lepakojen elinolojen säilymistä.

Rantareitillä on vaihtelevia reitinosia.
Kuva: Ritva Luoto

VARTIOSAARESTA AVAUTUU YKSI HELSINGIN UPEIMMISTA MERIMAISEMISTA.

Vartiokalliolla on Helsingin rannikon korkein piste (+32,2),
josta avautuu näkymä avoimeen merimaisemaan - siitä
muodostuu Vartiosaaren merinäkömänn erityisyys.
Kuva: Hertta Ahvenainen.

RANTAREITTIÄ PITKIN

Palvelut rantareitin varrella

Reitin varrelle sijoittuu merellisiä palveluja, mm. talviuintikeskus, uimapaikkoja, saunoja, venelaitureita ja kanoottivuokrausta. Hienoimpia huviloiden pihapiirejä kunnostetaan puistoiksi, kuten Sunnavikin ja Kaislikon puutarhat. Virkistyspalveluja kuten kahviloita tai B&B -majoitusta pyritään sijoittamaan vanhoihin huviloihin. Reitin varren palvelut ovat pääosin yksityisten järjestämiä tai kaupunginosayhdistysten, partiolaisten tms. pyörittämiä.

Rantareitin tuleva linjaus tulee olemaan monen asian muovaama. Siihen vaikuttaa saaren paikotellen haastavat maastonmuodot ja toisaalta myös maanomistusolot. Vaikka kaupunki omistaa 90% koko saaresta, niin yksityiset tontit ovat sijoittuneet pääosin rannoille. Näistä syistä johtuen yhtä varmaa linjausta on tällä hetkellä mahdotonta piirtää, joten on tutkittu useampia reittivaihtoehtoja. Yksi tapa tutkia reittiä on ollut hahmotella se huippukohdiansa kautta; mitä kautta rantareitti ainakin kulkee.

Kalliojyrkänteiden kohdalla rantareitti voi kulkea puisia rakenteita pitkin.
Kuva: Ritva Luoto.

**REITIN VARRELLE OSUU
VAIhtelevia alueita
HUVILAMILJÖÖSTÄ
LUONNONRANTOIHIN
JA KAISLIKKOIHIN.**

RANTAREITIN PERIAATELEIKKAUKSET

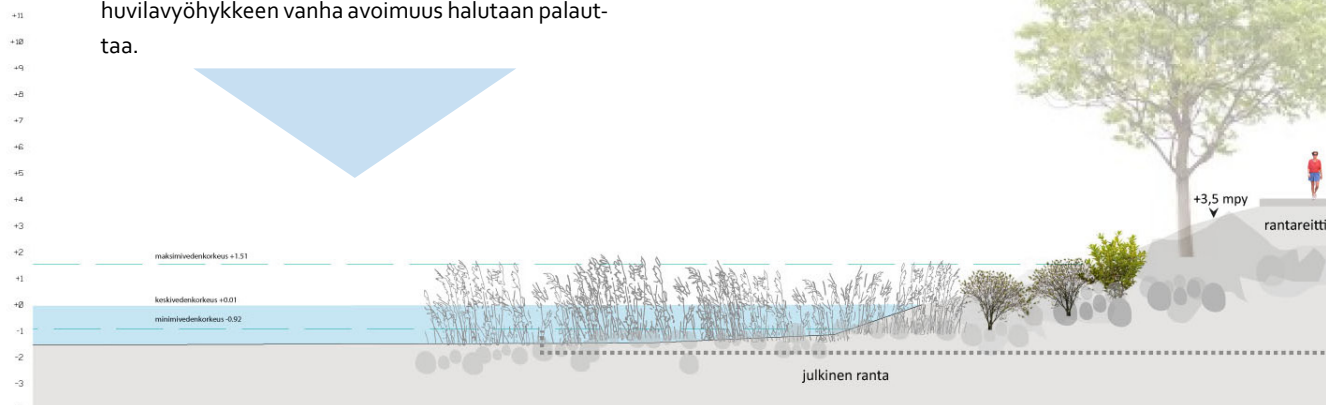

54

Rantareitti yksityistontin kohdalla

Rantareitti kiertää olemassa olevat yksityistontit, eikä mene rannalla tontin läpi. Huvila-alueen täydennysrakentamisen ja tonttijaon periaate kuitenkin on, että uudet tontit eivät ole omarantaisia, vaan rantaan jää kapea julkinen vyöhyke, jota pitkin rantareitti kulkee.

Tonttien ja reitin suhdetta voidaan jäsentellä kasvillisuudella, aitaamalla tms. Toisaalta rannan huvilavyöhykkeen vanha avoimuus halutaan palauttaa.

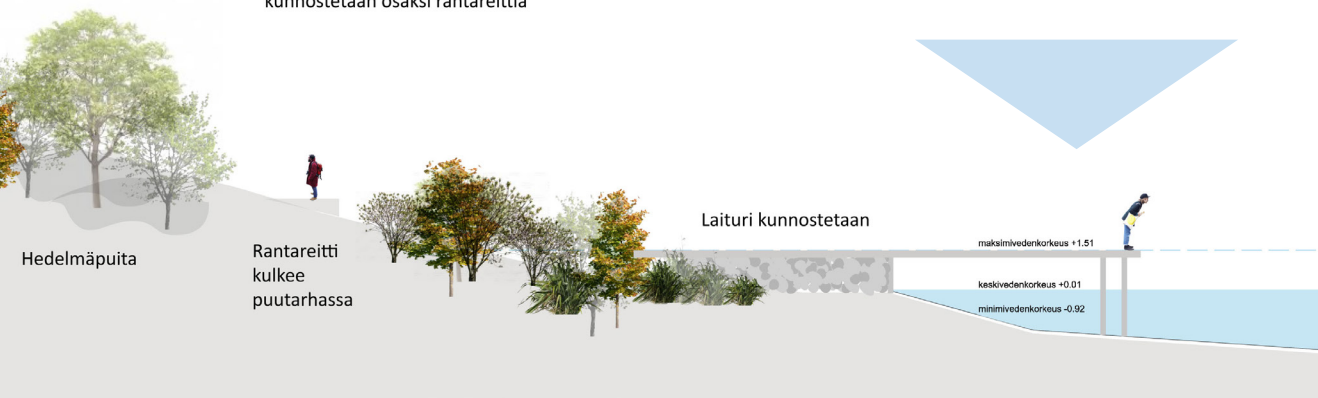

Rantareitti julkisen rakennuksen yhteydessä

Rantareitin varrelle osuu Vartiosaaren hienoimpia huviloita. Muutamaa kaupungin omistamaa hienointa huvilakokonaisuutta pyritään saamaan julkiseen tai puolijulkiseen käyttöön, jolloin rantareitti voisi mennä alueen kautta. Myös huvilapuutarhat kunnostettaisiin ja ne olisivat luonteeltaan ainakin osittain julkisia. Huviloiden laiturit voidaan kunnostaa ja käyttää esim. vierailulaitureina ja levähdys- tai näköalapaikkoina rantareitin varrella.

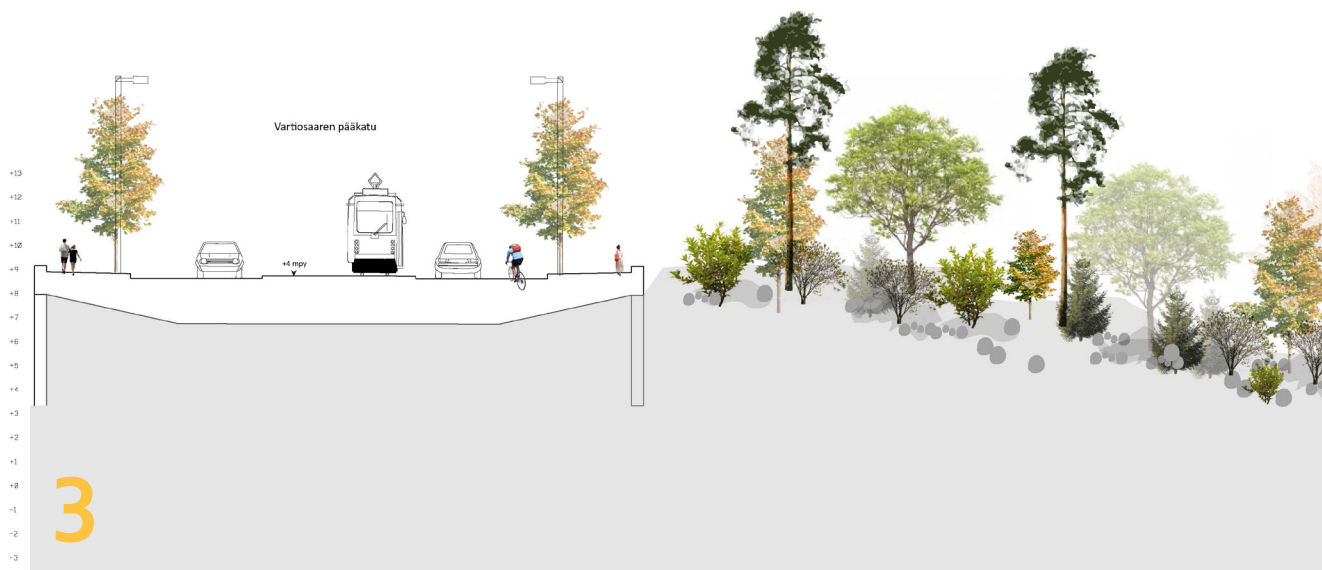
Kunnostettuihin huviloihin sijoitettavia mahdollisia toimintoja olisivat esim. kaupunginosatalo, näyttelytila, kahvila, ravintola, nuorisotalo, lasten taidekeskus tai B&B -majoitus.

terassi- ja maisemapuutarha kunnostetaan osaksi rantareittiä

2

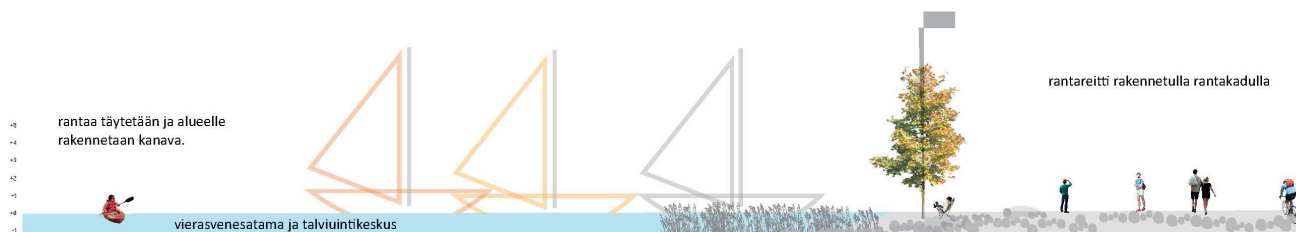

Saunat ja uimapaikat rantareitin varrella

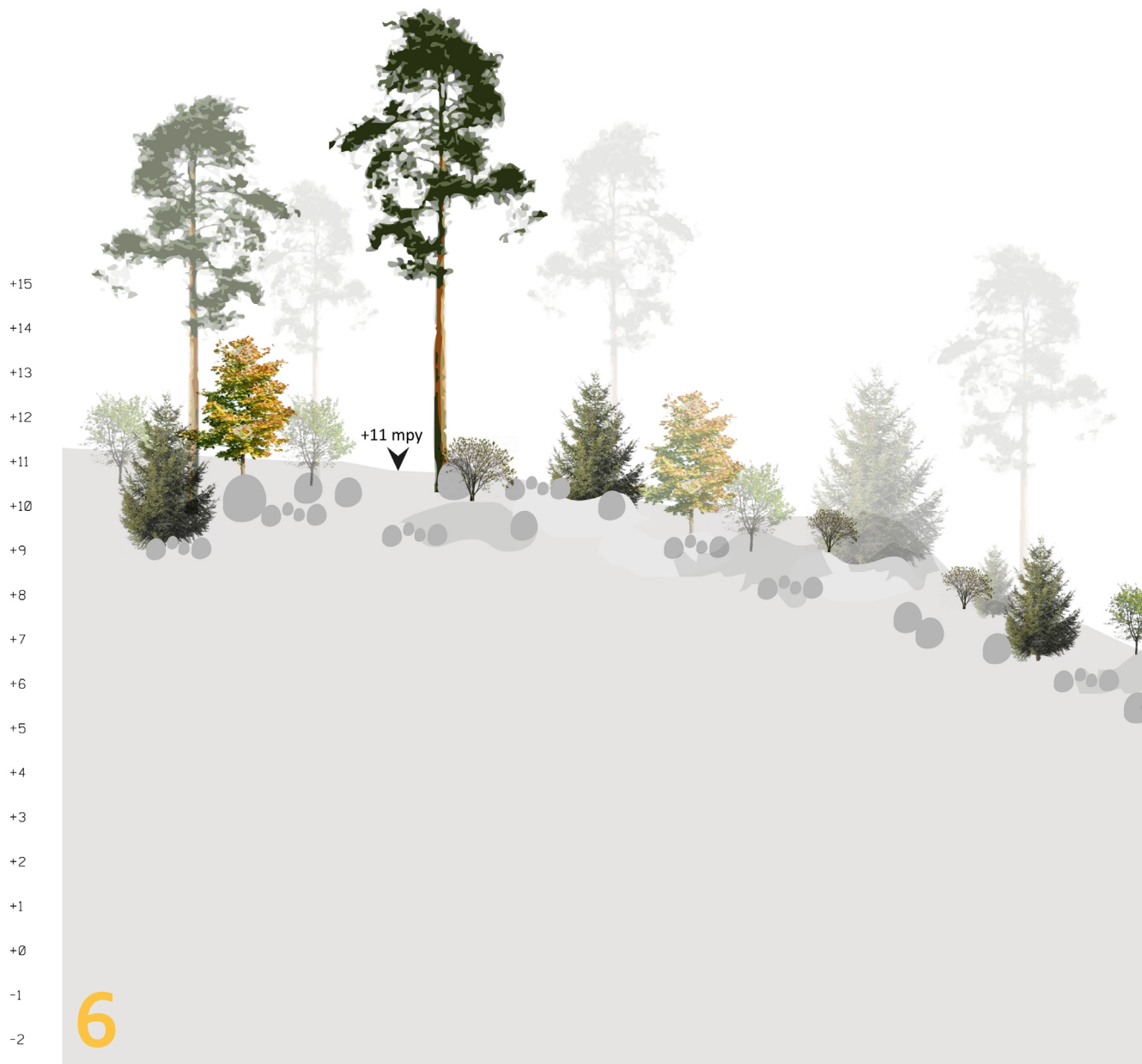
Ranta-alueilla on useita kaupungin omistamia saunarakennuksia. Näistä rantasaunoista voidaan kehittää yleisiä "saaristosauvoja", joissa voi olla yleisiä saunavuoroja tai joita voi varata omaan käyttöön maksua vastaan. Toimintaa pyörittää esim. kaupunginosayhdistys. Reitin varrella osuu myös pari hyvää uimapaikkaa, kuten Sunnanvikin ranta ja Kalliorannan lahti.

Rantareitti venesatamassa – venesatamasta talviuintikeskukseksi

Vartiosaaren venesatama on saaren merellisen elämän keskus rantakatuineen, kahviloineen ja ravintoloineen. Talvisin talviuintikeskuksen toiminta tuo elämää alueelle. Venesataman alueella rantareitti on luonteeltaan kaupunkimainen.

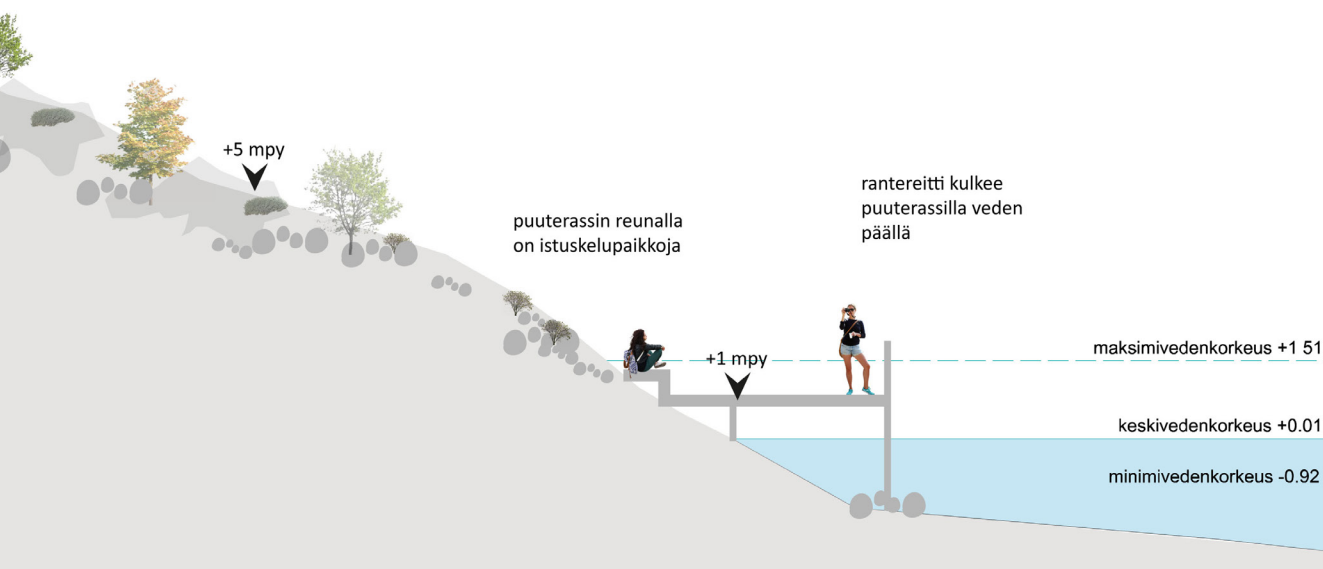

Rantareitti pitkospuilla

Rantareitti yhdistää Vasikkaluodon ja Tervaluodon Vartiosaaren virkistysalueisiin. Vartiosaaren, Tervaluodon ja Vasikkaluodon välisen matalan ruovikkoisen lahdelman kautta kulkee pitkospuureitti, joka tarjoaa hauskan, vaihtelevan rantareittiosuuden. Tervaluodon saarella voisi olla yleinen tulipaikka ja esim. ympäristötaidetta.

Rantareitti rakenteilla

Rantareitin varrella on maastokohtia, joihin reitin rakentaminen jyrkän kallion vuoksi on vaikeaa ja vaatisi paljon louhintaa. Näissä poikkeuskohdissa reitti voisi kulkea pienen matkaa esim. puisia kuluterasseja pikin. Yöaikaan valaistu yhteys muodostaa mielenkiintoisen näkymän.

KULTTUURIHISTORIALLISEN ARVON VAALIMINEN

Jotta Vartiosaaresta kehittyisi Itä-Helsingin kulttuuripuiston huippukohde, saaren kulttuurihistorialliseen huvilamiljööseen täytyy panostaa. Mikäli Vartiosaari jää uinumaan nykytilaansa, on vaarana, että paljon kulttuurihistoriallisia arvoja menetetään vanhojen huviloiden rapistuessa ja puutarhojen häviössä.

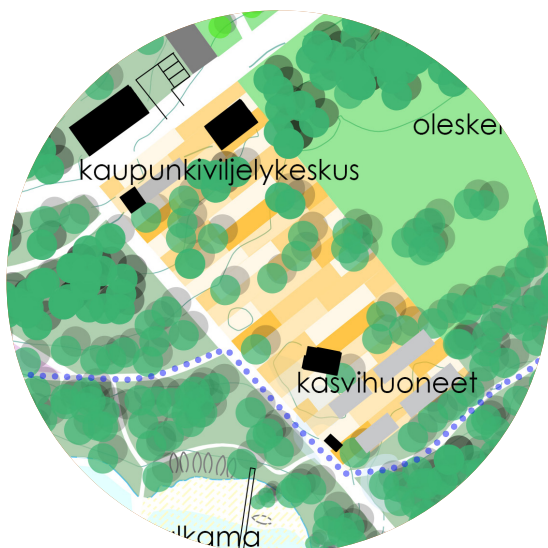
Vartiosaaren kulttuurihistoriallisen arvon säilymiseksi rantojen huvilamiljöötä tulee hoitaa. Vartiosaaren rannat ovat umpeenkasvaneet, näkymiä merelle tulisi avata ja palauttaa huvilapuutarhojen ennestään avoimempaa luonnetta. Huvila-alueen puutarhoissa on paljon vanhaa kulttuurikasvillisuutta, joka on taantunut hoidon puutteessa. Huviloiden uudelleenkäyttö ja arvokkaimpien puutarhojen kunnostaminen julkiseen käyttöön voivat elvyttää saaren vanhaa kulttuurikasvillisuutta.

Kaupunki omistaa yli 20 huvilakokonaisuutta Vartiosaassa, mutta kaupungilla ei ole resursseja alkaa korjata huvilarakennuskantaa, joiden vuokratuotot eivät riitä korjauskuluihin. Muutamia kaupungin omistamista hienoimmista huvilakokonaisuuksista voitaisiin pitää edelleen kaupungin omistuksessa ja kunnostaa virkistyskäyttöön tai puolijulkiseen toimintaan. Virkistyspalveluja kuten kahviloita, ravintoloita, näyttelytiloja tms. pyritään sijoittamaan vanhoihin huviloihin. Vartiosaaren rakentaminen luo taloudelliset edellytykset huviloiden ja puutarhojen kunnostamiselle ja kehittämiselle.

Arvokkaimmat kaupungin omistamat kulttuurihistoriallisesti arvokkaat huvilakokonaisuudet Sunnanvik, Kaislikko, Janneberg ja Tirrebo on osayleiskaavassa osoitettu julkiseksi puistoiksi ja palvelualueiksi. Esimerkiksi Villa Kaislikon puutarha upeine kivimuureineen kunnostetaan Itäisen kulttuuripuiston kohokohdaksi. Rantareitti kiertää Vartiokylänlahdelle avautuvan Villa Kaislikon niemen. Vanha huvila voi jatkaa esim. ravintola- tai juhlatilakäytössä ja vanha vesitasohangaari voisi toimia esim. kesäteatterina.

SUNNANVIKIN PUUTARHA KUNNOSTETAAN ITÄISEN KULTTUURIPUISTON KOHOKOHDAKSI.

KAUPUNKIVILJELYÄ JA PUUTARHAUNELMIA

Puutarhakulttuuri on kuulunut olennaisena osana Vartiosaaren menneisyyteen, niin huvilapuutarhojen muodossa kuin pienimuotoisena maanviljelynä ja kaupapuutarhatoimintana. Nykyäänkin Vartiosaaressa on palstaviljelyalue. Luonteva jatko saaren puutarhakulttuuriperinteelle on kaupunkiviljelyn edistäminen korttelipihoilla ja viljelypalsta-alueilla. Myös uudet innovatiiviset viljelmät ovat mahdollisia, esim. paikoitustalojen kattojen käyttö kaupunkiviljelyyn tai syötävien kasvien monipuolisempi käyttö pihojen ja julkisten alueiden istutuksissa.

Kaupunkiviljelyllä ei pystytä ruokkimaan kaupunginosaa; kaupunkiviljelyn arvo on elämyksellinen, opetuksellinen ja yhteisöllinen. Yksi tärkeimmistä arvoista on ruuan arvon ja merkityksen esilletuominen: Suomessa tuhlataan vuosittain 400 miljoonaa kiloa syömäkelpoista ruokaa, ruokahä-

Sunnanvikin kaupunkiviljelykeskus. Ote virkistysalueiden yleissuunnitelmasta, KSV/ Niina Strengell. Vartiosaaren viljelypalstat. Kuva: Hertta Ahvenainen.

vikki on noin 10-15% kaikesta tuotetusta ruuasta. Itsekasvatetun porkkanan eteen on saanut tehdä monenmonta askareta - ruuan tuottamisen työläyden hahmottaminen saattaa lisätä kunnioitusta myös kaupasta ostettua ruokaa kohtaan.

Viljelypalstat

Vartiosaaren keskiosan laakson nykyinen palstaviljelyalue laajennetaan nykyisestä 50:stä palstasta noin 150 palstan kokoiseksi. Laajaa palstaviljelyaluetta rytmittävät hulevesialtaat kosteikkokasveineen. Palstojen koot vaihtelevat noin 30 neliöstä hieman yli aarin kokoiseksi, ajatuksena on tarjota vaihtelevan kokoisia palstoja eri tyyppisille viljelijöille: joku kenties haluaa kasvattaa vain kesäkukkia tai yrttejä, kun toinen kaipaa isoa perunamaata ja tilaa porkkanapenkille. Viljelypalstojen yhteydessä on katos- ja wc rakennus. Palstaviljelyalueella on kastelukaivot, joihin kerätään laajemmalla alueella biosuodatettuja hulevesiä, joita voidaan käyttää viljelypalstojen kasteluun.

Vartiosaaren palstat ovat avoimia kaikkien kaupunkilaisten käyttöön. Palstaviljelyalueista on ollut pulaa Helsingissä ja osaltaan Vartiosaaren uudet palstat parantavat kaupunkilaisten mahdollisuuksia kaupunki- ja puutarhaviljelyyn.

Sunnanvikin kaupunkiviljelykeskus

Sunnanvikin vanhoille viljelysmaille voitaisiin kehittää uusi kaupunkiviljelykeskus, joka tarjoaa opastusta ja yhteistä tekemistä. Vanha kasvihuone voitaisiin rakentaa uudelleen, ja entinen navetta ja puutarhurin asunto voisivat toimia kaupunkiviljelyyn liittyvinä tukikohtina, joissa järjestettäisiin esim. kompostointikoulutusta, kaupunkiviljelykurseja tai ruokapiirien ruuanjakoa. Ruokapiirien ryytimaalla pidettäisiin laajaa yrttiviljelmää. Kaupunkiviljelykeskuksessa voisi olla yhteismaakellarit, joissa satoa voitaisiin säilöä. Kaupunkiviljelykeskuksen ravintolassa valmistettaisiin ruokaa kauden herkuista.

Parhaimmillaan Sunnanvikin kaupunkiviljelykeskuksesta voisi kehittyä Tukholman Rosendalin tyyppinen puutarhakeskus, josta on tullut suosittu käyntikohde niin tukholmalaisille kuin turisteille.

Rosendalin puutarha ravintoloinen, kasvihuoneinen ja omenatarhoineen on suosittu käyntikohde Tukholmassa. Sunnanvikin kaupunkiviljelykeskuksesta voisi kehittyä vastaava puutarhakohte Helsinkiin.

Kuvat: Ritva Luoto

Korttelipihoista keitaita

Vartiosaaren perinteinen puutarhakulttuuri voi jatkua tulevaisuudessa asuintalojen korttelipihoilla. Korttelipihoista tulisi suunnitella mahdollisimman käyttökelpoisia ja vehreitä. Pihosta vähintään 1/3 tulisi olla maanvaraista aluetta, jotta pihoille voi istuttaa suuria puita. Kansipihoille puiden istuttaminen on kallista ja vaikeaa, eivätkä puut koskaan ehdi varttua täysikasvuiseksi, koska kannen vesieristeiden vaatima korjausväli on niin tiheä. Isoilla puilla on merkittäviä vaikutuksia pihan viihtyisyyteen, isot puut myös sitovat tehokkaasti ilmansaasteita ja hulevettä.

TULEVAISUUDESSA PUUTARHAKULTTUURI KUKOISTAA ASUIN- TALOJEN KORTTELI- PIHOILLA.

Uudet korttelit tulisi rakentaa siten, että talot sovitettaisiin maastoon jolloin laajoja louhintoja voitaisiin välttää. Vartiosaaren suurkannttelipihat ovat melko laajoja, jolloin luonnonkallion säästäminen pihan osana on mahdollista. Kallioiden ja nykyisen puuston säästäminen luo pihoille valmiin miljöö ja jatkuvuuden tunnetta.

KASVIMAITA KERROSTALOPIHOILLE

Kiinnostuitko kaupunkiviljelystä?
Tutustu Marttojen ja Dodon yhteistyössä tekemiin
viljelyohjeisiin netissä.

DODO ry,
Martat

Tulevaisuuden Vartiosaari lasten Arkki-leirillä
v. 2014. Kuva: Hertta Ahvenainen

VARTIOSAARESTA MERELLISEN VIRKISTYKSEN KESKUS

Merestä voi nauttia Vartiosaaressa monin tavoin: rantareitillä voi ihailla Vartiosaaren huikeita merellisiä maisemia, pulahtaa avantoon talviuintikeskuksessa, nauttia rantasaunan pehmeistä löylyistä kylärantasaunassa, lekotella aurinkolaitureilla tai lähteä veneilemään Itäiseen saaristoon.

Vartiosaaressa kehittyä tulevaisuudessa avoin merellisen virkistyskeskuksen kohde kaikille kaupunkilaisille. Vartiosaaren sijainti valmiin kaupunkirakenteen keskellä, keskustan ja Itäisen saariston välillä mahdollistaa luontevan kehityksen merellisen virkistyskeskukseksi. Itäinen saaristo tarjoaa hienot virkistysmahdollisuudet helsinkiläisille. Pääkaupunkiin kuuluva saaristo on erityisyys kansainvälisellä tasolla.

Saunasta mereen - saunakulttuuri ja uimapaidat

Vartiosaaren rantojen avaaminen yleiseen käyttöön ja virkistysalueiden rakentaminen lisää uimapaidat ja saunomismahdollisuuksia. Vartiosaaren rannoilla on monia kaupungin omistamia huviloita, joiden yhteydessä on rantasaunoja. Pari sopivinta saunaa voitaisiin kunnostaa julkisessa käytössä oleviksi rantasaunoiksi, joita voisivat vuokrata niin saarilaiset kuin muutkin kaupunkilaiset. Tällä hetkellä Helsingissä ei ole montaa julkista rantasaunaa, jonne pääsisi kertamaksulla.

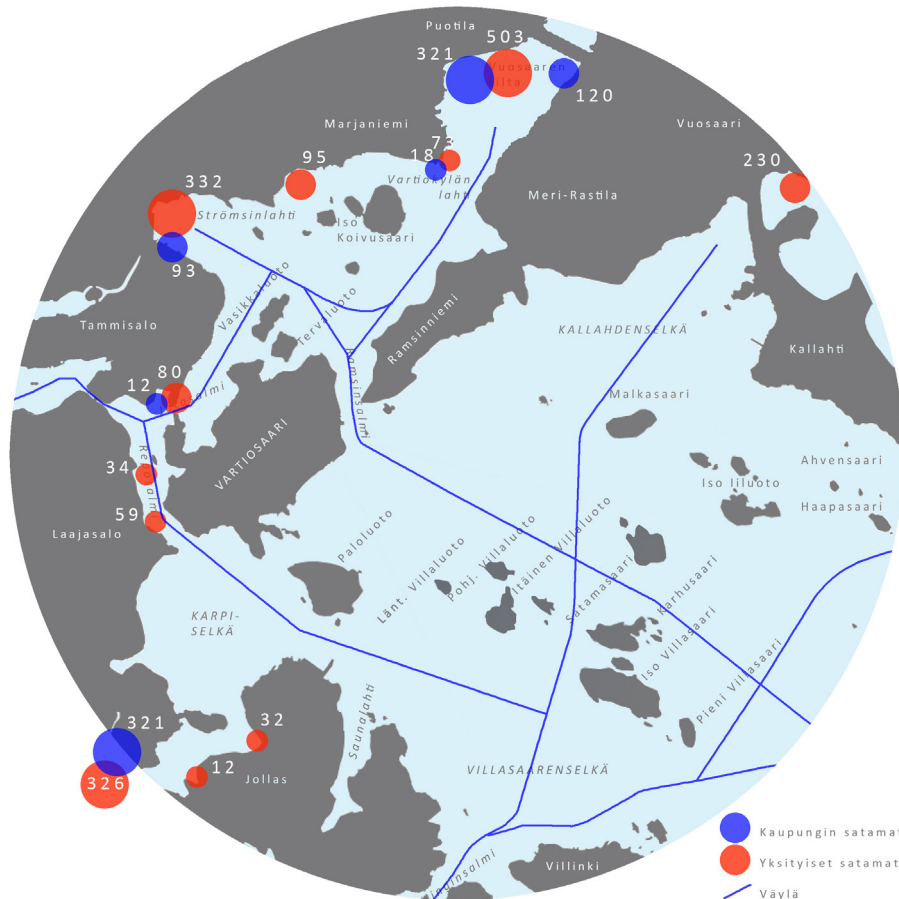
Vartiosaareen voisi sijoittaa myös joku suurempi merellisen virkistyskeskuksen kohde esim. meriuintialue tai avantouintikeskus.

Veneily

Veneilyn kehittäminen painottuu Vartiosaaressa pienimuotoisemman veneilyn tukemiseen; soutuvenevalkamiin, rantautumispaikkoihin kanootteille, telarantoihin, vierailukäyttöön sopiviin

Merestä voi nauttia Vartiosaaressa monin tavoin.
Kuvat: Lauri Rotko, Helsingin mediapankki

Vartiosaaren seudun venesatamat ja väylät.
KSV/ Niina Strengell.

käyntilaitureihin, väliaikaisiin venepaikkoihin ja pienvenesatamiin. Myös veneiden ja kanoottien vuokrausta edistetään, jotta mahdollisimman moni voisi kokea Itäisen saariston vesillä. Vartiosaari parantaa Itä-Helsingin veneilymahdollisuuksia ja -palveluja sekä avaa Itäistä saaristoa laajempaan käyttöön.

Veneilyväylät ja tulevat sillat

Vartiosaarta kiertävät tärkeät veneilyväylät, jotka johtavat Marjaniemen, Puotilan, Roihuvuoren ja Tammisalonsa pienvenesatamista merelle Ramsinniemen ja Reposalmen kautta. Alueen yksityisissä ja julkisissa satamissa on lähes 1700 venepaikkaa (v.2010).

Vartiosaaren tulevat sillat, Reposalmensilta ja Ramsinniemensilta, eivät tule vaikuttamaan paljon nykyiseen veneilyyn. Ramsinniemensillan alituskorkeus tulee olemaan +21 metriä, joka mahdollistaa suurtenkin purjelaivojen alituksen. Reposalmen sillan alituskorkeus tulee olemaan +5 metriä, joka mahdollistaa vesibussien ja pienveneiden alituksen.

Mastoveneet eivät kuitenkaan pääse Reposalmen sillan kautta, vaan joutuvat kiertämään Ramsinniemen väylän kautta. Reposalmen sillan läheisyydessä on 185 venepaikkaa, joten muutos koskee melko pientä osaa alueen veneilijöistä, koska osa lienee käyttänyt ennestäänkin syvempää Ramsinniemen väylää. Vartiosaaren länsiosan venesatama on tarkoitettu pienveneille, jotka pääsevät Reposalmen sillan ali.

Venesatamat

Vartiosaareen tulee kaksi venesatamaa. Yhteensä uusia venepaikkoja tulee 180 kpl, joista n. 100 kpl on pienveneille ja 80 kpl sopii myös purjelaivoille. Lisäksi erilaisia käyntilaitureita ja lyhytaikaisia venepaikkoja on n. 50 kappaletta. Helsingistä puuttuu veneilyn päivä- tai iltaretkiin sopivat veneilykohteet ja palvelut. Vartiosaareen tulee useita vieraspaikkoja palvelemaan nimenomaan lyhyillä vierailukäynneillä olevia veneilijöitä.

Huvilarannassa sijaitseva Vartiosaaren venesatama on saaren merellinen keskus. Rantabulevardin ja aukion varsilla on kahviloita ja ravintoloita. Satamassa on myös vierailulaituri saareen poikkeaville veneilijöille. Vartiosaaren venesatamassa on yli 100 pienvenepaikkaa. Huvilarannan pienvenesatama on tarkoitettu nimenomaan pienveneille, koska Reposalmen uuden sillan alituskorkeus 5,0 metriä ei mahdollista purjevereiden alitusta. Satamasta löytyy veteenlaskupaikka vinsseineen ja jonkin verran talvisäilytystilaa. Vanhasta Draknäsin huvilasta on mahdollista kunnostaa veneilyn tukikohta kahvila-ravintoloinen ja sosiaalilaituri. Pienvenesatamassa on myös vuorovenelaituri Itäisen saaristoon. Satamaan on mahdollista myös sijoittaa 20 vieravenepaikkaa.

Toinen venesatama sijoittuisi Kaislikon eteläpuolelle saaren luoteisosaan. Tämä venesatama sopii myös purjevereiden säilytykseen. Veneiden lasku tapahtuisi pienvenesataman kautta.

Saareen on tulossa myös useita pienimuotoisempia venepaikkoja, mm. soutuvenealkama sekä telarantoja. Melojia varten tulee rantautumispaikkoja ja veteenlaskupaikka kanooteille. Saaren voidaan perustaa myös melontatukikohta, joka voisi toimia porttina Itäiseen saaristoon.

Satama ja avanto - venesataman vuorottaiskäyttö

Suomessa veneilyyn liittyy väistämättä vuodenaikojen vaihtelun aiheuttama satama-alueiden vajaakäyttö. Kesäisin eloisat satamat ovat talvisin tyhjiä ja melko käyttämättömiä paikkoja. Tämän voisi kääntää eduksi yhdistämällä satamaan kaksi eri toimintaa: kesäinen pienvenesatama toimii talvisin talviuintikeskuksena. Kesäisin veneilijöitä palvelevat huolto- ja sosiaalilaitat ovat talvisin talvi- ja avantouimareiden käytössä. Vartiosaaren pienvenesataman suhteellisen suojainen sijainti, helppo saavutettavuus sekä valmiit rakenteet ja palvelut mahdollistaisivat laajemmankin talviuintikeskuksen esim. uimaratoineen ja kilpailuineen.

Huvilarannan pienvenesataman laiturit ja sosiaalilaitat voivat talvisin toimia avantouintikeskuksen käytös-sä. Kuvat: Paul Williams, Helsingin mediapankki ja Helena Roschier

RATIKALLA SAARISTOON - VESILIIKENTEEN SOLMUKOHTA ITÄISEEN SAARISTOON

Aikoinaan huvilakaudella Vartiosaaren saattoi päästä jopa yli kymmenen kertaa päivässä höyrylaivalla. Vartiosaaren nykyinen vuoroveneliikenne on huomattavasti vaatimattomampaa. Kesäisin alueella liikennöi linja Hakaniemestä Vartiosaaren kautta Iso-liluotoon ja sieltä edelleen Vuosaareen. Linja ei kuitenkaan merkittävästi lisää Itäisen saariston virkistyskäyttöä, koska pysähdyspaikat, Satamasaari ja Iso-liluoto, eivät ole kaikille avoimia virkistysaa-

ria. Vuorovälit ovat Vartiosaaren osalta olleet hankalat ja viime vuosina linjan käyttö Vartiosaareen on jäänyt noin 500 matkustajaan vuosittain.

Espoossa on käytössä vesiliikennemalli, jossa kolme reittivenettä kiertää Espoon saaristoa eri reiteillä. Matkustaja ostaa lipun, jolla saarissa voi vaihtaa eri laivoihin, joka laajentaa reittimahdollisuuksia ja lisää vuoroja. Espoo ostaa palvelun reittiveneilijältä, mutta pitää pääsylipputulot - tällöin veneilijällä ei ole kohtuutonta riskiä esim. säähän liittyen ja toisaalta kaupungin tukema osuus voi jäädä suhteellisen pieneksi, jos käyttäjiä on paljon. Espoon vesiliikennemalli on johtanut myös huomattavasti edullisempiin lipunhintoihin Helsinkiin verrattuna, mikä osaltaan lisää käyttöä.

Itäinen saaristo tarjoaa mahtavan veneily-ympäristön.
Kuva: Mervi Nicklen

Nykyisen vesireittiliikenteen kehittäminen liittyy tiivistä koko Helsingin ja pääkaupunkiseudun saariston virkistysmahdollisuuksien parantamiseen. Tulevaisuudessa saaristoliikenteen vuorovenelaiturille pääsee sujuvasti raitiovaunuyhteydellä Vartiosaassa. Kehittyvä vuoroveneliikenne avaa koko Itäistä saaristoa laajempaan virkistyskäyttöön. Vartiosaaresta voisi muodostua hieno tukikohta myös koko Itäisen saariston virkistykseksi.

Lähimatkailu

Helsingin seudulla on paljon hyödyntämätöntä potentiaalia lähimatkailuun, varsinkin Helsingin saaristo voisi olla erityisen vetovoimainen kohde. Lähimatkailu on myös ekologisesti kestävää lomailua.

Eryyisesti kesä- ja veneilykausi tulevat tuomaan Vartiosaaren rannoille ja pienvenesatamaan vilkasta vapaa-ajan toimintaa ja ihmisiä myös alueen ulkopuolelta. Vartiosaaren vetovoimaisia matkailukohteita voisivat olla esimerkiksi pieni meriuimala, merellinen kylpylä tai vanhoissa huviloissa sijaitsevat B&B -tyyppiset majoituskohteet. Vartiosaassa voisi olla myös citymökkejä, vuokrattavia kesämökkejä, lomamajoja tai rantasaunoja.

Lähimatkailu kaipaisi uudenlaisten merellisten palvelukonseptien luomista. Lähimatkailun kävijämäärä voi tarjota mahdollisuuksia vesiliikenteen ja erilaisten vapaa-ajan ja matkailun palvelujen kehittämiseksi.

**Vartiosaaresta voi kehittyä merellinen lähimatkailukohde.
Näkymäkuva: Herta Ahvenainen**

6. MATKALLA TULEVAISUUTEEN

ASUKASYHTEISTYÖ

Vartiosaaren suunnittelun aikana on ollut paljon yhteistyötä kaupunkilaisten kanssa mm. asukasiltoja ja erilaisia työpajoja, joissa on haettu paikallistuntemusta, suunnitelmien sparrausta ja ideoita suunnitteluun. Yksi näistä työpajoista oli virkistysalueisiin liittyvä Viher- ja meri-ilta, johon kutsuttiin veneilyyn, rantaelämään ja kaupunkivihreään liittyvien järjestöjen edustajia ja yrittäjiä. Työryhmäkeskusteluissa tulevaisuuden Vartiosaari nähtiin hyvänä paikkana suomalaisen saunakulttuurin, veneilyn ja melonnan sekä talviuinnin kehittämiseksi. Näitä toimintoja pitäisi kehittää yritysten, kaupungin ja yhdistysten yhteistyönä. Tärkeänä pidettiin uuden yrittäjyyden syntymisen tukemista.

Lapset suunnittelivat Vartiosaaren tulevaisuutta Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston, Lasten ja nuorten arkkitehtuurikoulu Arkin ja nuorisosiivouksen yhteistyössä järjestämällä arkkitehtuurileirillä Vartiosaarella kesällä 2014.

Kaupunkilaisten virkistysalueita koskevat ideat, toiveet ja mielipiteet on kerätty yleisöiltojen keskusteluista, kaupunkisuunnitteluviraston nettikeskusteluista ja mielipidekirjeistä. Monet näistä toiveista ovat löytäneet paikkansa suunnitelmissa. Eniten kaivattiin vessaa, julkisia pienvenelaitureita ja kahvilaa. Myös rantasaunoja, uimapaikkoja ja luontopolkua toivottiin.

Myös tulevaisuudessa Vartiosaarta suunnitellaan yhdessä kaupunkilaisten ja toivottavasti tulevien vartiosaarelaisten kanssa. Varhainen yhteistyö juurruttaa asukkaat alueeseen ja myös lisää saaren tunnettavuutta.

Kaavakävelyllä kesällä 2013.
Kuva: Niina Strengell.

**Työryhmä-
keskusteluissa
Vartiosaari nähtiin
hyvänä paikkana
suomalaisen sauna-
kulttuurin, veneilyn
ja melonnan
sekä talviuinnin
kehittämiseksi.**

MATKALLA TULEVAISUUTEEN - VARTIOSAAREN VÄLIAIKAISKÄYTTÖ

Vartiosaaren kaavoittaminen ja rakentaminen tulevat olemaan pitkä prosessi, joka jatkuu 2030-luvulle asti. Mikä on Vartiosaaren rooli tulevina vuosina?

Vartiosaaren väliaikaisen virkistyskäytön edistäminen lisäisi saarella kävijöitä. Tämä saattaisi mahdollistaa esim. kesäkahvilan perustamisen saareen. Myös puuttuvat vesipiste ja wc-tilat tulisi järjestää saarelle.

Saareen pääsyä tulisi helpottaa vuoden ympäri. Syys-, talvi- ja kevätkauden aikaan saarelle voisi järjestää ponttonisillan Reposalmesta Vartiosaareen. Vastaava järjestely on käytössä Uunisaaressa. Kesäisin ponttonisiltayhteys ei toimi, koska se katkaisisi veneilyväylän, samasta syystä kapulalossiakaan ei voi käyttää. Kesäaikaan saaren vuoro-

veneyhteyden vuoroväliä tulisi pyrkiä parantamaan tai Reposalmenrantaan tulisi varata suuri määrä yhteiskäyttöisiä soutuveneitä. Ehkä kaupunki voisi perustaa kesätyökokeilun, jonka avulla järjestettäisiin non-stop -venekuljetus Reposalmen yli.

Saareen tulisi merkitä selkeästi reitistö, jotta rantavyöhyke saataisiin virkistyskäyttöön. Herkkien luontoalueiden reitit pitäisi miettiä huolella ja tarvittaessa rakentaa esim. pitkospuita kulumisen ehkäisemiseksi. Saareen voisi perustaa nuotiopaikan.

Vartiosaareen on jo nykyisin sosiaaliviraston ja nuorisosiivouksen lapsi- ja nuorisotoimintaa. Ehkä Vartiosaaren väliaikaiskäyttö voisi suuntautua voimakkaasti lapsiin ja nuorisoon. Saaresta voisi tehdä koulujen ja päiväkotien luonto-opetuskohteen. Saarella voisi olla lasten taide- ja arkkitehtuurileirejä, majarakennusleirejä ja partiolaisten toimintaa.

Vartiosaaresta saisi veneilijöille uuden mielenkiintoisen käyntikohteen Helsingin Itäiseen saaristoon, mikäli pari kaupungin omistamien huviloiden laituria kunnostettaisiin käyntilaitureiksi ja merkittäisiin selvästi yhteislaitureiksi.

70

VARTIOSAAREN TOIVOTTUJA TULEVAISUUKSIA 2030

Yhteistyössä Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen kanssa järjestettiin syksyllä 2014 kaksi Tulevaisuuslinikkaa, toinen avoimella kutsulla kaikille kaupunkilaisille ja toinen asiantuntijoille. Työryhmissä pohdittiin asumista, työntekeä, energiakysymyksiä, viherympäristöä ja liikkumista. Tulevaisuusklinikoiden ajatuksissa korostuivat yhteisöllisyys, autottomuus ja asumisen kokeilut. Tuloksissa korostui neljä johtajataustaa:

— — —

Vartiosaaren toivottuja tulevaisuuksia 2030
Sirkka Heinonen ja Juho Ruotsalainen
Asemakaavaosaston
selvityksiä 2015:1

Vartiosaaresta tulisi rakentaa omaleimainen, ainutlaatuinen ja kestävä kehityksen mukainen asuinalue. Saaren luontoa pitäisi säilyttää mahdollisimman paljon.

Vartiosaaren "kohderyhmää" olisivat ihmiset, jotka haluavat asua kauniissa luonnonympäristössä ja muusta kaupungista hieman erillään olevassa yhteisössä. Saaren historiallinen identiteetti ja luonto tulisi ottaa kaiken suunnittelun lähtökohdaksi.

Saaresta voisi tulla erilaisten "uusyhteisöjen" kokeilualue. Julkisia, jaettuja ja monikäyttöisiä tiloja tulisi olla runsaasti.

Työelämän muutokseen tulisi varautua rakentamalla runsaasti yhteiskäyttöisiä etätyötiloja. Vartiosaari voisi houkutella etätyöntekijöitä ympäri Helsinkiä, erityisesti "luovaa luokkaa" jolle työn ja vapaa-ajan välinen raja on voinut kokonaan hälvetä vuoteen 2030 mennessä.

LÄHTEET

Vartiosaaren maisemaselvitys

*Kaupunkisuunnitteluvirasto
Ympäristötoimisto
2011*

Itä-Helsingin kulttuuripuiston kehittämissuunnitelma

Asemakaava-osaston selvityksiä 2012:1

Vartiosaaren kulttuuriympäristöselvitys

*Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy
Ksv 2013:2*

Vartiosaaren kulttuuriympäristöselvitys - Inventointikortisto

*Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy
Asemakaavaosaston selvityksiä 2013:1*

Vartiosaari, Hulevesien hallintasuunnitelma

*Ramboll
2015*

Vartiosaaren huvila- ja ranta-alueen kehittämissuunnitelma

*Studio Puisto Arkkitehdit Oy
VSU maisemaarkkitehdit Oy
Ateljee Suojo ky
2014*

Vartiosaaren toivottuja tulevaisuuksia

*Sirkka Heinonen ja Juho Ruotsalainen
Tulevaisuuden tutkimuskeskus
Asemakaavaosaston selvityksiä 2015:1*

VISTRA – Vihreä ja merellinen Helsinki 2050

*Viher- ja virkistysalueiden strateginen kehityskuva
OSA 1: lähtökohdat ja visio
Ympäristötoimisto KSV 2013*

Diplomityöt

*Dwellings promoting sustainable lifestyles in
Vartiosaari
Timo Arjanko
Aalto yliopisto
diplomityö 2015*

*Home 2040 - A vision for Vartiosaari
Niina Rinne
Aalto yliopisto
diplomityö 2014*

*Eräs Vartiosaari
Eija Syväilo
Aalto yliopisto
diplomityö 2014*

